

Planinarske NOVINE

ČASOPIS PLANINARSKOG SAVEZA CRNE GORE

Godina II / broj 3 / novembar 2016. / cijena 1 euro

Intervju prof. dr Goran Barović:
**INTERESOVANJE TURISTA ZA
BORAVAK NA NAŠIM PLANINAMA
TREBA ISKORISTITI**

**DOŽIVLJAJI ZA
TRAJNO PAMĆENJE**

**PLANINSKI VRHOVI -
IZAZOV ZA NAJHRABRIJE**

JESEN/ZIMA u Nacionalnim parkovima Crne Gore

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

Adresa: Trg Bećir bega Osmanagića 16, 81000 Podgorica

Tel: +382 (0)20 69 10 15

Fax: +382 (0)20 60 10 16

E-mail: npcg@nparkovi.me

Web: www.nparkovi.me

Časopis Planinarskog saveza Crne Gore,
broj 3 - novembar 2016.
Izlazi dva puta godišnje

Izdavački savjet:

Darko Brajušković, Luka Mitrović, Sanja Todorović, Vesna Bulatović, Goran Barović, Zoran Lazarević, Enes Drešković, Fevzija Kurtagić, Radojica Dakić, Gordana Jovović.

Redakcijski odbor:

Darko Brajušković, Mirko Jakovljević, Radojka Tomović, Pavle S. Bandović, Dragan Bulatović, Željko Madžgalj, Vasilije Bušković

Glavni i odgovorni urednik:
mr Darko Brajušković

Zamjenik glavnog i odgovornog urednika:
dr Mirko Jakovljević

Lektor:

Nataša Perišić

Tehnički urednik:
Siniša Marjanović

Tehnički sekretar redakcije:
Tatjana Ivanović

Organizator:
Pavle Bandović

Izdavač:
Planinarski savez Crne Gore
Bracana Bracanovića 68/a, 81 000 Podgorica
Tel: 020-622 220, fax: 020 622-157
e-mail: info@pscrg.me web: www.pscg.me

Štampa:
Pegaz, Bijelo Polje

Tiraž:
1000 primjeraka

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISSN 2337-0653 = Planinarske novine
COBISS.CG-ID 28546320

Redakcija zadržava pravo izbora tekstova i fotografija prema kvalitetu u konцепциji časopisa

Ministarstvo kulture Crne Gore u Evidenciju medija, pod brojem 763, upisuje štampani medij "Planinarske novine" čiji je osnivač sportska organizacija Planinarski savez Crne Gore, sa sjedištem u Podgorici, ul. Bracana Bracanovića 68/A

**mr Darko Brajušković, predsjednik
Planinarskog saveza Crne Gore
Glavni i odgovorni urednik**

ODGOVORAN RAD PLANINARSKOG SAVEZA

Planinarski savez, zahvaljujući ljudima koji imaju veliku ljubav prema planinarenju, ali i znanje, uspješno radi i ja klubovima i članovima Upravnog odbora odajem priznanje za doprinos na kontinuiranom podizanju nivoa rada i ugleda Planinarskog saveza Crne Gore. Veliki korak ogleda se i u pokretanju specijalizovanog glasila, naših novina, što je za Savez od velikog značaja imajući u vidu da je Planinarski savez ozbiljna i odgovorna organizacija prema svim članovima i društvu u cijelini.

Izdvajam saradnju sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, posebno kada je u pitanju održavanje Nacionalne mreže planinarskih staza. Zatim, zajednički rad sa Crnogorskim olimpijskim komitetom, Upravom za sport, Ministarstvom odbrane, Ministarstvom unutrašnjih poslova, Nacionalnim parkovima i lokalnim zajednicama. Kontinuirano radimo i kada je riječ o podmlatku i stvaranju ambijenta da se mladi zainteresuju za planinarstvo i prirodu.

I u periodu pred nama organizovaćemo edukativne programe i pružati tehničku podršku planinarskim klubovima. Sufinansiraćemo i aktivnosti klubova, kao i do sada u skladu sa našim finansijskim mogućnostima. Nastavićemo sa procesom definisanja standarda u oblasti planinarstva i specijalističkih djelatnosti, prije svega kroz rad stručnih komisija PSCG. Nastavićemo da promovиšemo planinarenje i planinarski turizam kao jedan od važnih turističkih proizvoda Crne Gore. Radimo i nastavićemo aktivnosti na polju saradnje sa drugim planinarskim savezima i srodnim institucijama, pozicionirajući PSCG kao uvaženog i prepoznatljivog činioца u međunarodnim okvirima. Svakako da ćemo o svim aktivnostima javnost obavještavati preko Planinarskih novina i našeg sajta.

Fotografija na naslovnoj strani: Dušan Bošković

**Intervju dr GORAN BAROVIĆ:
INTERESOVANJE TURISTA ZA BORAVAK
NA NAŠIM PLANINAMA TREBA ISKORISTITI**

str.

4

**MALA ŠKOLA Planinarstva (2)
PLANINSKI VRHOVI - IZAZOV
ZA NAJHRABRIJE**

str.

6

**EKSPEDICIJA KAVKAZ 2016.
DOŽIVLJAJI ZA TRAJNO PAMĆENJE**

str.

9

Intervju prof. dr GORAN BAROVIĆ:

INTERESOVANJE TURISTA ZA BORAVAK NA NAŠIM PLANINAMA TREBA ISKORISTITI

Povećanje broja članova u lokalnim planinarskim klubovima, kao i povećanje broja njihovih aktivnosti – jedan je od načina za obezbjeđenje održivosti, ističe prof. dr Goran Barović

Razgovarao: dr Mirko Jakovljević

Kakve su mogućnosti za razvoj planinarstva u našoj zemlji imajući u vidu geografske karakteristike Crne Gore?

– Mogućnosti su velike. Reljefne specifičnosti Crne Gore, tj. velika visinska razlika na kratkom rastojanju. Raznolikost reljefnih oblika je takođe važan segment koji je vezan za ovu temu. Na našim planinama možemo pronaći poligone za sve planinarske aktivnosti. Na relativno kratkom odstojanju imamo vrhove sa strmim kamenitim stranama i liticama, ali i one obrasle travom ili šumskim pokrivačem. Poseban motiv predstavljaju klimatski uslovi koji vladaju na našim planinama i mogućnosti uspona u različitim vremenskim uslovima.

U odnosu na zemlje u okruženju što je to što Crnu Goru čini jedinstvenom kada su planinske karakteristike u pitanju?

– Crna Gora ima veoma slične ili iste karakteristike planinskog zaleđa sa zemljama u okruženju. Uostalom, te planine i dijelimo sa našim susjedima a odvajaju nas administrativne granice. Naša prednost je u velikom

broju neistraženih prostora, velikih oscilacija u reljefu, planinskih jezera, endemičnih i reliktnih vrsta koje našlazimo na našim planinama.

Kakve su šanse u valorizaciji potencijala planinskog turizma u Crnoj Gori?

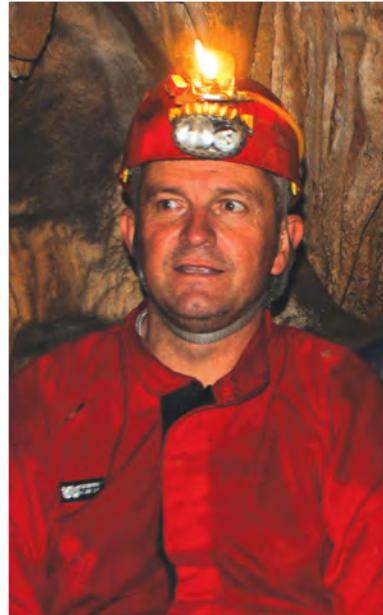
– Ako se ugledamo na zemlje Evrope koje su ovu vrstu turizma podigli na visok nivo, onda će i stepen valorizacije naših planina biti veći. Naravno, više je pravaca na kojima se treba paralelno raditi. Jedan od njih je stepen informisanosti potencijalnih turista. Ovo danas ne bi trebalo da bude neki problem jer u eri kom- »

pjutera se vrlo brzo mogu napraviti prezentacije u kojima će naširem krugu korisnika biti dostupna naša ponuda. Često se hvalimo našim go-stoprimstvom, ali mislim da smo u poređenju sa drugima u određenom zaostatku. Iako smo već godinama „ekološka“ država, vrlo često se sretamo sa nelegalnim deponijama, gomilama smeća koje o nama daju veoma ružnu sliku. Ovakve prizore ne možete viđeti u ozbiljnim zemljama, a posebno onim koje svoj razvoj temelje na razvoju turizma. Moramo povesti računa i o još jednom veoma važnom elementu turističke privrede. Treba ozbiljno postaviti pitanje – da li je u srazmjeri odnos cijene i onoga što turistima nudimo. Bojim se da vrlo često pretjeramo u isticanju nekih naših lokalnih vrijednosti, kao i da često precijenimo proizvode koje želimo plasirati.

Kako najbolje spojiti turističku ponudu i planinarstvo kao zahtjevnu sportsku granu?

– Suočavanje sa definisanim greškama koje su se pokazale kao problem i regulator broja turista, najbolji je način da se krene u poboljšanje trenutnog stanja. Veliki broj, posebno stranih turista, izuzetno je zainteresovan za boravak na našim planinama. To se mora iskoristiti. Takođe, mora se povećati ponuda koja mora biti iskazana na više nivoa, jer nijesu svi posjetiocи jednakо spremni i osposobljeni za kretanje u planinama. Potrebno je povećati

bezbjednost staza. Do odgovornosti za bezbjedno kretanje pripada i institucijama i organizacijama koje su za njih zadužene.

Na koji način brojne pješačke planinarske staze, ali i infrastrukturu sa planinarskim domovima, staviti u funkciju održivosti?

– Održivost je moguća samo uz podizanje broja korisnika usluga u planinarskim domovima, a samim tim i planinarskih i pješačkih staza. Povećanje broja članova u lokalnim planinarskim klubovima, kao i povećanje broja njihovih aktivnosti, jedan

je od načina za obezbeđenje održivosti. Plasiranje ove ponude na svim vidovima prezentacije: (sajmovi, tv emisije, internet prezentacije, flajeri,...) predstavlja način na koji može povećati održivost.

Kako komentarišete dosadašnji rad Planinarskog saveza Crne Gore i da li imate neki savjet da se postižu još bolji rezultati?

– Planinarski savez Crne Gore već duže vrijeme ozbiljno radi na podizanju kvaliteta svih vidova planinarskih aktivnosti. Formiranje komisija za pojedinačne oblasti uslovilo je poboljšanje i podizanje kvaliteta rada ove organizacije. Takođe, uključivanje Saveza u brojne međunarodne organizacije iz raznih oblasti planinarstva, povećalo je kvalitet rada i podiglo na viši nivo. Međutim, iako u dosadašnjem radu ima zavidnih rezultata i dalje se mora intenzivno raditi na povećanju broja članova kod planinarskih društava, povećanju kvaliteta dijela usluga koje Savez preko klubova može pružiti potencijalnim turistima. Preko međunarodnih kontakata pokušati da se poveća broj turista, tj. korisnika velikog broja planinarskih i pješačkih staza, planinarskih domova i ostalih sadržaja koji su im na raspolaganju. Uz već pomenuto, potrebno je uvezati i ostale sadržaje koji mogu biti motiv za boravak u planinama, kao što su istorijske, kulturne, gastronomске, sportske... vrijednosti...

Materhorn
4478 m.n.v.,
jedan od tri
problema Alpa

Mala škola planinarstva (2)

PLANINSKI VRHOVI - IZAZOV ZA NAJHRABRIJE

Piše: dr Dragan Bulatović

Najviši vrh u Alpima Mon Blan (Mont Blanc 4810 m) osvojili su 1786. g. ljekar Michael G. Pacard i skupljač kristala Jacques Balmat. Sam Saussure se popeo na Mon Blan naredne godine, a ovi događaji su označili početak ere modernog alpinizma.

Sve više ljudi željnih avanture dolazi u Alpe. Tih godina za uspon na vrhove trebala im je logistika lokalnih ljudi, pa je 1821. godine u Šamoniju osnovana prva vodička organizacija.

Po polovinom 19. vijeka Englez Thomas Kuk (Thomas Cook) započeo je eru masovnih turističkih putovanja, zahvaljujući tome veliki broj Engleza posjećivao je Alpe iz sportskih, zdravstvenih i estetskih motiva. Tako je započela neraskidiva veza planinarstva i turizma koja je do današnjih dana razvijana i unapređavana. Tradicionalno osvajački nastrojeni Englezi sa svojim avanturističkim duhom gledali su na osvajanje alpskih vrhova kao na znak prestiža. Njihovi alpinisti su sa švajcarskim, italijanskim i francuskim vodičima od 1850. peli je jedan za drugim vrhove u Alpima.

Prvi planinarski klub na svijetu, osnovan je, takođe, u Engleskoj, u pitanju je londonski „Alpine Club“, osnovan je 1857. godine. Ovaj klub i danas postoji pod istim imenom. Kasnije su osnivani klubovi u drugim zemljama i gotovo svi su imali u

svom nazivu Alpe, pa je tako zapravo i nastao izraz alpinizam. Od balkanskih naroda prvi planinarski klub su osnovali Hrvati 1874. godine, bilo je to "Hrvatsko planinsko društvo", dok je 1893. osnovano "Slovensko planinsko društvo". Prvi planinarski klub u našoj zemlji je hercegnovska "Subra" osnovan 1932. godine, dok je Planinarski savez Crne Gore osnovan tek 1952. godine. Prvi broj planinarskog časopisa „Alpine Journal“ izašao je u Londonu 1863. godine, dok je prvi broj najpoznatijeg alpinističkog godišnjaka „American Alpine Journal“ izašao 23. 3. 1928.

Jedna od najinteresantnijih stranica istorije planinarstva je osvajanje najfotogeničnijeg i vjerovatno najizazovnijeg vrha u Alpima Materhorna 4478m. Nakon nekoliko zajedničkih pokušaja da se popnu na ovaj vrh, Englez Edvard Whymper i Italijan Jean-Antoine Carrel upustili su se u međusobnu trku. Prvi je uspio Whymper 1865., no, ta ekspedicija nije imala srećan kraj, četiri člana iz njegovog tima poginuli su prilikom spuštanja sa vrha. Ovu nesreću koja je jedna od najpoznatijih u istoriji planinarstva Whymper je opisao u svojoj knjizi „Uspon na Materhorn“, koja sadrži čuveno upozorenje: „Idi u visoke planine ako ti je volja, ali zapamtiti da upornost i snaga ništa ne znače bez pameti.“

Veliki avanturista Whymper se nije zadovoljio usponom na Materhorn već je krenuo na osvajanja

* Tokom 19. vijeka crnogorske planine su posjećivali strani putopisci, diplome i naučnici. Neki od njih, poput Jegora Kovaljevskog i Antonija Baldačija, ostavili su o tome vrijedne zapise. Kao godina početka planinarstva u Crnoj Gori uzima se 1888. godina kada se učitelj Jovan Laušević popeo na Bobotov kuk (2522 m.) ili Ćirovu pećinu kako su ga tada zvali. Laušević je o tom usponu ostavio značajan zapis. Prije njega prvi osvajač ovog durmitorskog vrha bio je austrijski kartograf Oskar Bauman 1883. godine.

preko Atlantika, pa se tako 1880. godine dva puta popeo na vulkan Chimborazo i proveo noć na vrhu Cotopaxi 5897 m u Ekvadoru. 1886. godine Whymper se popeo na najviši vrh Čimboraza visok 6268 m koji danas nosi njegovo ime. Inače interesantan je podatak da je upravo ovaj vrh u periodu od 1745. do 1818. godine smatran za najviši na svijetu. 1852. godine Englezi su konačno utvrdili da je Pik XV u Himalajima najveći na svijetu i da ima visinu od 8848 m. 1865. godine ovaj vrh je preimenovan u Mount Everest, prema ser Džordžu Everestu nekadašnjem »

glavnom britanskom geodeti u Indiji koji ovaj vrh zapravo nikada nije ni vidiо.

Do 1870. godine popeti su go-tovi svi visoki vrhovi u Alpima, pa su alpinisti počeli da traže nove i teže smjerove na već popetim vrhovima. Takođe, u to doba pažnju alpinista sve više privlače ostali planinski masivi širom svijeta. Najprije su se okre-nuli Kavkazu na evropskom istoku i južnoameričkim Andima, zatim Stjenovitim planinama u SAD-u, a nešto kasnije i samim Himalajima. Engleska ekspedicija pod vođstvom F. Crauford Grove osvojila je najviši evropski vrh Zapadni Elbrus 5642 m, 1874.godine. Švajcarski penjač Matthias Zurbriggen popeo se 1897. na najviši vrh Južne Amerike Akon-kagva 6962 m. Italijanski Vojvoda d' Abruzzi je 1897. godine izveo je prvi uspon na Mount St. Elias 5,489 m na Aljasci, dok je 1906. uspješno popeo Margherita Peak 5,119 m u Ruwen-zori Range u Istočnoj Africi. Hudson Stuck se 1912. godine popeo na Denali (Mount McKinly) 6194. m na Aljasci - najviši vrh Sjeverne Amerike. Svi ovi veliki alpinistički uspje-si konačno su doveli da se krene i na najviše vrhove na planeti koji se nalaze na Himalajima. Sovjetski al-pinisti osvojili su 1936. godine Vrh Komunizma 7495 m, najviši vrh Pa-mira, dok su se Njemci 1936. popeli na Siniolchu 6,888 m, a Englezi iste godine na Nanga Devi 7817m.

Poslije I svjetskog rata konočno su riješena „tri problema“ Alpa, sjeverne stijene Ejgera, Materhor-na, Grand Žorasa. Mješovita austrijsko-njemačka naveza u kojoj su bili H. Harrer, F. Kasperek, L. Vörg i A. Heckmair prva je popela sjevernu stijenu Ejgera, poslednjeg još neri-ješenog problema u Alpima, 1938. godine. Ostvareni rezultati doprini-jeli su daljoj popularizaciji i omasov-

**Visokogorci Aleksandar Đajić, Dragan Bulatović i Milan Radović
na najvišem vrhu Sjeverne Amerike - Denali 6195 m**

ljenju planinarstva širom svijeta što je izazvalo potrebu za udruživanjem i boljom međusobnom saradnjom, tako je 1932. godine u Šamoniju (Chamonix) osnovana UIAA (Međunarodna unija planinarskih saveza).

Koliko je bilo stalo Englezima da se prvi domognu „krova svijeta“ go-vori podatak da su u periodu 1921-1953. organizovali čak 11 ekspedicija na Mont Everest. 1921.godine Džorž Melori (George Mallory) učestvuje u ekspediciji na Everest, doseže visinu od 7.007m. Tri godine kasnije 8.6.1924. godine nekoliko stotina metara ispod vrha Mt. Everesta, na sjevernoj strani, nestali su on i njegov partner Endriju Irvin (A. C. Irvine) pod nerazjašnjenim okolnostima. Misteriju dugu 75 godina riješila je britansko-američka ekspedicija koja je 1999. godine pronašla ostatke Džordža Melorija za kojeg se pret-

postavlja da je prvi osvojio Everest. Pronađena je kost noge, planinarska cipela i okovratnik košulje na kojem je bilo izvezeno ime Melori, a položaj tijela ukazuje da je Melori vjerovatno doživio pad, a Irvin sam nije mogao da preživi noć na toj visini.

Poslije II svjetskog rata planinarstvo se širi i omasovljuje, snažno se razvijaju sve planinarske specijalnosti kao i tehnička oprema, sve su če-šće ekspedicije u najnepristupačnije krajeve svijeta. Ostalo je još puno ne-osvojenih vrhova, nastavlja se trka između velikih sila oko osvajanja himalajskih osamhiljadaša. Najprije se posrećilo Francuzima, 1950.godi-ne kada su Maurice Herzog i Louis Lachenal popeli Anapurnu 8071 m. Ovim usponom probijena je ča-robna granica od 8 hiljada metara. Iako osvojena prva, a po visini tek deseta među osamhiljadašima, Ana-purna i danas važi za najzahtjevniji i najopasniji vrh u Himalajima, gdje procentualno strada najviši broj pe-njača. Najveći datum u istoriji svjet-skog planinarstva je svakako 29. maj 1953. godine kada su se Edmund Hil-lary i Tensing Norgaj uzdigli na najviši vrh planete Mont Everest (8848 m). Oni su bili dio Britanske kraljev-ske ekspedicije kojom je komando-vao general John Hunt. Toga dana je krunisana Engleska kraljica Elizabeta II, a Englezi su ostvarili svoj san i još jednom cijelom svijetu demonstrirali svoju superiornost u alpinizmu. Međutim, mora se priznati da jedan dio ondašnjeg engleskog uspjeha pripada i Švajcarcima koji su pret-hodne 1952.godine u dva navrata s »

**Edward Whymper
(1840-1911)**

Prvi osvajači Mt. Everesta Edmund Hillary i Tenzing Norgay

Rajnhold Mesner jedan od najuspješnijih alpinista svih vremena

Raymondom Lambertom pokušali osvojiti Everest, oni su tada daleko stigli i sa te ekspedicije donijeli vrijedne podatke. Tada je sa njima bio i šerpas Tenzing Norgay.

Nakon uspona na Everest, u nadnjim godinama jedan za drugim

* **Prvi uspon crnogorskih alpinista na vrh iznad osam hiljada metara dogodio se 4.oktobra 2008. godine. Toga dana Milan Radović i Dragan Bulatović popeli su se na Manasu 8163 m u Himalajuma, jedan od najzahtjevnijih vrhova na svijetu.**

osvajani su ostali osamhiljadaši, tako je završena jedna velika epoha u alpinizmu. No, kraj ove predstavlja je početak jedne nove još uzbudljivije epohe. Alpinisti su počeli tražiti nove i zahtjevnije puteve na već osvojene vrhove, "popeti se na Everest" postao je zadatak za sve zemlje koje su željele demonstrirati svoju snagu i utvrditi nacionalni ponos. Kada su u pitanju zimski usponi na Himalaju, tu su neprikosnoveni Poljaci. Njihovi alpinisti Jerzy Kukuczka, Wanda Rutkiewitz i Krzysztof Wielicki dr. ispisali su zlatne stranice poljskog alpinizma. Poljski tim predvođen Andrijem Zawadom, Leszekom Cichyjem i Krzysztofom Wielickijem ostvario je prvi uspon na Mont Everest tokom zimske sezone 1980. godine. Jugoslovenska ekspedicija se 1979. godine popela na Mont Everest 8848 m jugozapadnim grebenom preko sedla Lho-La. Vrh su osvojili Andrej Štremfaj i Nejc Zaplotnik, a dva dana kasnije i Stane Belak Šrauf, Stipe Bo-

žić i Sherpa Ang Phu koji je tragično stradao na silasku. Jugoslovenski smjer je i danas jedan od najzahtjevnijih na Everestu.

U to vrijeme neki alpinisti su počeli peti osamhiljadaše bez dodatnog kiseonika što je nekada smatrano za nemoguće. Tako su R. Messner (vjerovatno najveći alpinista u istoriji) i P. Habeler još 1978. izveli prvi uspon na vrh Mt. Everesta bez dodatnog kiseonika. Rejnold Messner (Reinhold Messner) usponom na Lhotse 8615 m, 23.9.1986., prvi se popeo se na svih 14 osamhiljadaša na svijetu, dok je Richard Bass 30. aprila 1985. popeo svih "Seven Summits".

Iz godine u godinu broj ekspedicija i onih koji pokušavaju uspon na himalajske vrhove je rastao neslučenom brzinom. Toliki broj ljudi proizvodio je veliku količinu otpada koji su za sobom ostavljali, pa je 15.10.1982. na Skupštini UIAA u Nepalu prihvaćena »Kathmandu deklaracija« o posebnoj odgovornosti planinara za očuvanje planinske prirode. Početkom 1990-tih nastupa era komercijalnih ekspedicija, Everest i ostali vrhovi nijesu više meta samo iskusnih alpinista već i neukih (avan)turista koji su za vođenje i logistiku spremni izdvojiti velike sume novca. Zahvaljujući tome iz godine u godinu raste broj onih koji su uspjeli ostvariti svoj san, ali nažalost, na tim pohodima veliki broj njih je nastradao.

Edurne Pasaban iz Španije 2012. godine postala je prva žena koja se popela na sve vrhove iznad osam hiljada metara. Juanito Oiarzabal iz Španije se popeo 25 puta na vrhove iznad osam hiljada metara. Njegov cilj je „Duble 14“.

Nastaviće se...

* **Nakon II svjetskog rata u Crnoj Gori je započeo intenzivni razvoj planinarstava. Planinarski savez Crne Gore je osnovan 1952. godine. U svim gradovima su formirana planinarska društva koja su okupljala veliki broj omladine na izletima, pohodima i taborovanjima. U to doba se otpočelo i sa edukacijom u oblasti alpinizma, a izgrađen je i jedan broj planinarskih domova. Danas Planinarski savez broji oko 50 planinarskih klubova sa preko 1000 članova.**

* **Jedan od najuspješnijih planinarskih klubova u Crnoj Gori je nikšički "Javorak". Nikšički planinari su se popeli 1962. godine na Mon Blan 4810 m, 1981. na Materhorn 4478 m i 1987. na Akonagvu 6962 m. Nakon dva neuspjela pokušaja 1996. i 2008. godine, planinari "Javorka" popeli su 2010. godine Mont Everest 8848 m.**

* **U Podgorici je 1978. godine osnovan Planinarski klub "Komovi", njegovi članovi su se 1986. godine popeli na Mon Blan. "Komovi" su početkom 21. vijeka postali najmasovniji i najuspješniji klub u Crnoj Gori. U periodu od 2004-2013. članovi ovog kluba su s popeli Elbrus 5642 m, Mon Blan 4810 m, Ararat 5137 m, Damavand 5672 m, Akonagvu 6962 m, Manasu 8163 m i Lenjinov vrh 7134 m.**

* **PK "Visokogorci Crne Gore" je osnovan 2009. godine, kao klub koji u svom fokusu ima ekstremne oblike planinarenja prije svega visokogorstvo. U periodu 2009-2015. Visokogorci su izveli nekoliko uspješnih ekspedicija na najviše vrhove u Alpima (Mon Blan, Materhorn, Monte Rosa Brajthorn, Gran Paradizo) i na Kavkazu (Elbrus 5642 m). Takođe, imali su uspješne pohode na najviši vrh Sjeverne Amerike Denali 6195m, Akonagvu 6962 m i Lenjinov vrh 7134 m na Pamiru.**

EKSPEDICIJA KAVKAZ 2016.

DOŽIVLJAJI ZA TRAJNO PAMĆENJE

Planina: Elbrus

Vrh: Zapadni Elbrus 5642m, Istočni

Elbrus 5621m

Vrijeme ekspedicije: 7-21. jula 2016. god.

Članovi ekspedicije: Dušan Bošković

- vođa ekspedicije, Katja Milišić

i Ivan Žebić iz Hrvatske - članovi

HGSS; Branko Tomić, Ivan Perčin i

Dražen Andelić iz Crne Gore

i Milica Cvijetić iz Srbije.

Na sjeveru glavnog Kavkaskog vijenca u graničnom dijelu Azije i Evrope, u ruskoj republici Kabardino – Balkariji, nedaleko od granice sa Gruzijom, nalazi se vulkanska kupa planine Elbrus.

Istočni vrh ove planine ima visinu 5621 m i prvi put je ispenjan od strane kabardinskog vodiča Kilara Kirsrova 1829. god., koji je radio za Rusku vojnu – naučnu ekspediciju. Zapadni, malo viši vrh, ima nadmorsku visinu od 5642 m, ispenjan je 1874. god., od strane balkarijskog vodiča Akije Sotajeva.

Zapadni vrh planine Elbrus predstavlja najviši vrh Evrope i Rusije, jedan je od „World Seven Summits“. Granica stalnog snijega nalazi se nešto ispod 3700 mnv. Iako je Elbrus najviši vrh u Evropi, spada u tehnički lakše vrhove, međutim, ni najmanje je ne treba potcenjivati. Po broju poginulih planinara, Elbrus je jedna od najsmrtonosnijih planina na svijetu zato što je fizički izuzetno zahtjevna, opasna i surova zbog visoke kote, trajnog snijega, jakog vjetra i ekstremno niskih temperatura.

Uspon na Elbrus obavlja se isključivo južnom stranom i započinje u seocima Terskol i Čeget na nadmorskoj visini od 2100 m.

Ove godine je nastavljen uspješan niz organizacije ekspedicija na najviše vrhove kontinenata u organizaciji PK „Visokogorci Crne Gore“. Izbor je, po drugi put, bio Elbrus,

najviši vrh evropskog kontinenta. Prije tri godine je krenula četveročlana grupa našeg kluba sa namjerom da 13. jula, na Dan državnosti Crne Gore, zaviori crnogorsku zastavu na najvišem vrhu kontinenta i na taj način simbolično obilježi za našu zemlju važan datum. U toj namjeri smo uspjeli popevši se 13. jula 2013. god. u 7,30 časova po lokalnom vremenu.

Za ovogodišnju ekspediciju okupilo se nekoliko istomišljenika iz regiona koji su prepoznali u našem klubu pouzdanog partnera za veliki poduhvat. Nakon višemjesečnih priprema došlo je vrijeme polaska. Sedmočlana grupa krenula je prema Kavkazu sa namjerom da se domogne navišeg vrha Evrope – Zapadnog Elbrusa, visokog 5642 m.

Naš put je vodio preko Moskve, gdje smo letom iz Tivta stigli u popodnevnim satima. Slobodno vrijeme do polaska voza za Naljčik iskoristili smo za obilazak najposjećenijeg dijela Moskve – Crveni trg. Oblačno vrijeme sa slabom kišom nije pokvarilo namjeru da se lijepo zabavimo nekoliko sati, kupimo neki suvenir i osvježimo u nekom o mnogobrojnih lokala. Osjetno je bilo prusustvo sna-ga bezbjednosti i detaljna kontrola posjetilaca iz predostrožnosti od mogućih terorističkih napada. Crveni trg je središnji moskovski trg, bio je tržnica prije sovjetskih vremena i mjesto održavanja velikih prvomajskih parada u doba komunizma. Da-

nas privlači posjetioce koji dolaze da obidu Lenjinov mauzolej, katedralu Sv. Vasilija Blaženog..., smatra se jednim od najljepših evropskih trgova i dio je popisa UNESCO svjetske kulturne baštine.

Iz Moskve smo put nastavili prema Naljčiku. Uslijedilo je tridesetčetveročasovno putovanje vozom. To je kompozicija vagona sa milimetarski osmišljenim prostorom za spavanje i smještaj 50 osoba u jednom vagonu, ipak, dovoljno komforan da se neometano funkcioniše. Vrijeme uglavnom prolazi u odmaranju, čitanju, slušanju muzike, igranju društvenih igara i razgledanju prelijepih predijela kroz koje prolazimo. To je prilika da se još bolje upoznamo i napravimo pravu atmosferu u timu pred predstojeće izazove. Sve je bilo kako se samo poželjeti može, izuzev situacije kad su nam dva člana ostali na jednoj stanici kupujući vodu. Tačnost vozova je nevjerojatna, skoro u sekund. Ipak, sve je završeno kako treba jer su nas sustigli već na sljedećoj stanici, a kasnije nam je to bio dobar povod za šale.

Nakon dvodnevne vožnje vozom i dvočasovne vožnje taksijem, stižemo u Terskol. Terskol je po fizi-onomiji sličan našoj Andrijevcima. Pogranični gradić, smješten u podnožju planinaskog masiva. Prvi utisak je da se ovdje živi teško, što zbog surovosti prirode, što zbog nerazvijenosti i nedostatka širih mogućnosti »

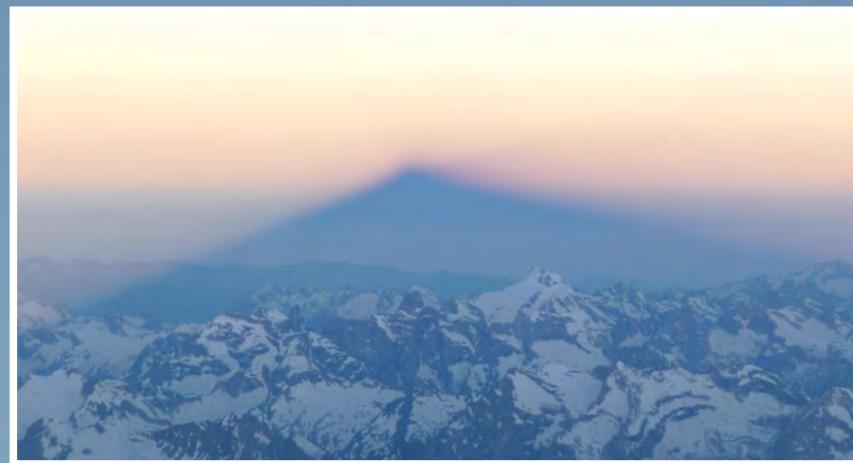
za razvoj biznisa. Vidi se napor da se ostvari neki prihod od turizma, ali je sve to nekako daleko od onoga što su stvarni kapaciteti ovog kraja. Narod je predusretljiv, spreman da pomogne, što je glavni uslov za dobru uslugu u turizmu. Nadam se de će i ono drugo, što čini turizam, doći na red.

Vrijeme koje nas je dočekalo nije obećavalo mnogo, a prognoze za nadne dane su bile obeshrabrujuće. Kako je planina po mnogo čemu ne-predvidljiva, tako su nekad i vremenske prognoze nepouzdane, što se na našu sreću dogodilo.

Prvi aklimatizacioni uspon na Čeget – 3450 m protekao je kao da se odvijao na dva različita mjesta. Prvi dio do 3000 m po lijepom i malo oblačnom vremenu, dok je drugi dio uspona bio u pravim zimskim uslovima: kiša, ledena i susnježica koja je polako sa visinom prelazila u snijeg.

Za razliku od prethodnog dana, aklimatizacioni uspon do Observatorije je bio pravi izletnički. Preljep dan učinio nam je pravo zadovoljstvo da u laganoj šetnji razgledamo veličanstvene vrhove masiva, prepoznaјući među njima one najatraktivnije kao što je Uđžba. Prošli smo pored vodopada koji je po svom igledu podsjeća na raspletenu djevojačku kosu po kojoj je dobio ime „Djevojačka kosa“. Po povratku sa aklimatizacije obavili smo posljednje pripreme vezane za kupovinu hrane i pakovanje opreme jer smo odlučili da već sjutra kreнемo prema prvom baznom kampu Garbaši na 3800m.

Za razliku od prethodne ekspedicije kad smo bili na vrhu, ovom prilikom je 13. jul dan kada konačno krećemo na glavni dio ekspedicije – odlazak u planinu i završni uspon. Sa nama su drugari iz Banja Luke sa kojima smo se dogovorili o zajedničkom usponu prema vrhu. Odlazimo do Azaua, malog skijaš-

kog sela u podnožju same planine. Iz Azaua se uspinjemo gondolom do prvog kampa. Garabaši je prva stаница planinara opremljenja ogromnim metalnim buradima za smještaj po šest osoba. U „buradima“ smo provele jednu noć odakle smo nastavili u drugi visinski kamp Priut na 4100m. Po dolasku u Priut produžili smo sa penjanjem do 4800 m sa ciljem da se aklimatizujemo i što bolje pripremimo za završni uspon.

Cijelo vrijeme pratimo vremensku prognozu. Donosimo odluku da se na završni uspon krene u subotu 16. jula u ranim jutarnjim satima, u 1 sat iza ponoći. Predivna noć, nebo puno zvijezda, skoro pun mjesec obasjava planinu, nema vjetra – idealni uslovi za penjanje. Bili smo među prvima koji su krenuli na završni uspon. Iskustvo od prethodnog puta je bilo dragocjeno. Znao sam da moramo završiti uspon što ranije, kako bi izbjegli dio dana kad je zračenje sunca ogromno, kad se brzo gubi tečnost i hvata umor. Laganim tempom u kontinuitetu osvajamo santimetar po santimetar puta koji nas vodi do vrha. Katkad, nakratko, zastanemo da uzmemo malo tečnosti i koji komadić čokolade. Svi su tihi, štede energiju, tišinu remeti škripa dereza

i otežano disanje u borbi za vazduhom. Elbrus nas je prihvatio kao najljubazniji domaćin, otvorio nam širom ruke, dozvolio nam da uživamo u svakom koraku. Trebalо nam je oko 7 sati hoda da ostvarimo cilj i nađemo se na najvišoj tački Evrope. Zagrljaji, čestitke, uzbudjenje, poneka suza, krik radosti obilježili su momenat kad smo se domogli cilja. Svi smo na vrhu! Uspjeh 100%, radosti nema kraja. Naravno, neizbjegljivo fotografisanje kako bi se zabilježili trenuci koji će se pamtitи cijelog života.

Kad je sve malo splasnulo, moralo se nazad. S obzirom da je riječ o iskusnoj ekipi, imao sam mogućnost da ih zamolim da se spuštaju bez mene jer imam želju da popnem i drugi vrh Elbrusa- Istočni Elbrus koji je niži 21m od Zapadnog. Pošto sam prvo morao da se spustim visinskih 300m, krenuo sam odmah kako bi ih stigao u povratku do kampa. Za nekih 1 sat i 40 min. uspio sam se domoci drugog vrha. Na vrhu sam bio sa jednim parom iz Mongolije. Čestitali jedni drugima, pomogli da se fotografišemo i krenuli nazad. Sve je kratko trajalo. Meni dovoljno da budem više nego srećan.

Nakon povratka u Terskol, ostatak vremena provodimo u preprčavanju svega: o doživljaju uspona, emocijama, impresijama, budućim okupljanjima, usponima...

Slavilo se dva dana, koliko nam je ostalo vremena do povratka, uz dobro pivo i muziku sa drugarima iz Bosne. U pavratku smo iskoristili priliku da obićemo vodopade u blizini Naljčika i probamo najbolji „šašljik“.

Elbrus je planina kojoj će se uvijek rado vratiti jer pruža sve što se može doživjeti na visokim planinama.

*Dušan Bošković,
vođa ekspedicije*

Slijepi paraolimpijac prošao kanjon Nevidio

POŠTOVANJE I DIVLJENJE

Planinarsko smučarsko društvo "Javorak" iz Nikšića i Paraolimpijski savez Crne Gore organizovali su 1. avgusta prolazak potpuno slijepog momka, paraolimpijca, bacača diska Mirnesa Ramovića kroz dragulj prirode i crnogorskog turizma – kanjon Nevidio. Na taj način, na dan kad su prije 51 godinu prvi ljudi prošli kanjon Nevidio, obilježili su taj jubilej.

Njemu su društvo pravili vodiči "Javorka" Drago Vujović-Šlagi i Pavle Kasom i njegov trener, predsjednik Paraolimpijskog saveza Crne Gore, Igor Tomić.

– Vodili smo raznorazne grupe i pojedince, nagledali se hrabri i neustrašivih, spretnih i nespretnih, ali ovo što je uradio Mirnes je za svako divljenje. Kanjon koji se u prosjeku prolazi za oko 3h sa njim smo prošli za 2h i 45 min. Svaki skok je skočio bez problema pa i one najveće od 7,5m, svaku prepreku je prošao bez ičije pomoći, preplivao svaki bazen i spustio niz svaki tobogan. Takvo samopouzdanje i spremnost malo kod koga smo vidjeli, a pogotovo smo fascinirani time što je to uredila osoba koja je potpuno slijepa – ističu vodići.

– Na prolazak kroz kanjon Nevidio me je nagovorio moj trener Igor Tomić jer je prethodne godine prolazio kroz kanjon sa istim vodičima i po povratku pitao mene šta mislim o toj ideji. Ja sam pristao jer sam oduvijek volio ekstremne sportove. Sva ta silina vode koja me gurala naprijed, svaki taj skok koji me je tjerao u nepoznato, svaka ta komanda koju su mi vodiči uputili u meni je izazvao veliku količinu adrenalina i samim tim meni ovu avanturu učinilo posebnom tako da sam potpuno osjetio sve draži kanjona.

Čast mi je što sam taj dan imao privilegiju da se družim sa sportskim legendama: Dragom Šlagijem Vujovićem, osvajačem najvećeg svjetskog vrha Mont Everesta, Pavlom Kasom, trenerom ski - reprezentacije Crne Gore, kao i sa Stevanom Vujičićem, čovjekom koji je bio učesnik prve uspješne ekspedicije kroz Nevidio 1965. godine koji me je ispratio do samog ulaska u kanjon i poželio mi sreću, riječi su 23-godišnjeg Rožaja Mirnesa Ramovića.

Upozoravamo da se u kanjon ne ulazi bez iskusnih vodiča.

Dragutin Vujović

**U ZNAK POŠTOVANJA
I NEZABORAVA**

Planinari stazama Veljka Vlahovića

Stazom od Abisinije (209 mnv) do rodne kuće Veljka Vlahovića na Trmanju (996 mnv) i ove godine, u kojoj proslavljamo 10 godina nezavisnosti i 1000 godina državnosti Crne Gore, pješačilo je više od stotinu planinara, ljubitelja prirode i poštovalaca njegovog lika. Uživali su u prelijepom pogledu na Kanjon platije i okolne vrhove, udisali čist planinski vazduh i sladili se zrelim kupinama i malinama. Vrijeme je bilo sunčano i malo vjetrovito, baš toliko koliko je potrebno da osvježi umorne planinare.

Planinari Crne Gore prepoznali su duboku povezanost planina i divlje prirode sa likom i djelom Veljka Vlahovića i zato su 2015. godine, povodom 100 godina

od njegovog rođenja, sposobili stazu kojom je i Veljko hodao i pripremili planinarsku manifestaciju u njegovu čast. Pokretači i organizatori planinarske manifestacije su: Planinarski savez Crne Gore, Sportsko-rekreativno društvo „Montenegro tim“ i Planinarski klub „Visokogorci“ uz podršku Sportsko-rekreativnog društva „Pivara Trebjesa“ i Kluba vojnih planinara „Kapetan“.

Stazu su ranije koristili mještani Trmanja i okolnih katuna, ove godine su je pripremili za planinare vojnici iz KVP „Kapetan“.

Položen je vijenac na spomen obilježje, a zatim je upriličen program u kojem su govornici odali počast ovom heroju i osvježili sjećanja na njegov lik i djelo. Program je vodio i čitao izvode iz djela Veljka Vlahovića Đordije Tatić, glumac Kolašinskog pozorišta. O životu i djelu Veljka Vlahovića kao simbolu buntovne i slobodarske Crne Gore, govorili su: predsjednik Planinarskog kluba „Visokogorci“ i član Upravnog odbora Planinarskog saveza Crne Gore dr Dragan Bulatović, predstavnik Saveza udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore Gojko Vlahović i novinar, publicista, hroničar i dokumentarista Dragan Mitov Đurović.

Zahvalnice za planinarske klubove i organizacije koji su učestvovali na manifestaciji, u ime organizatora, podijelila je predsjednica Sportsko-rekreativnog društva „Montenegro tim“ i članica Upravnog odbora Planinarskog saveza Crne Gore mr Vesna Bulatović. Organizatori su obezbijedili ručak i osvježenje uz hladno Nikšićko pivo. Pjesme i igre iz Veljkovog vremena podsjetile su one koji pamte to vrijeme, a mlađi su imali priliku da nauče nešto iz skorije istorije.

Hvala svima koji su prisustvovali i na ovaj način odali »

počast crnogorskom "skromnom gorostasu minulog vijeka"!

Veljko je pisao o svojim Rovcima i Crnoj Gori na tako slikovit način koji i danas izaziva ushićenje i osjećaj ponosa što pripadamo zemlji koja je u isto vrijeme „morska pjena i sniježna prašina, igra kamenih litica i sunovrat potoka, grohot bitaka i pijanstvo ratova“.

„Rastao sam opkoljen kamenjem, planinskim travama, zvijezdama, ovcama i ostalim slutnjama i sumnjama... Mislio sam da poznajem sve planinske vjetrove i ptice krikove. Oko mene je vazduh duboko disao. Zaustavljući dah, upijao sam šumove tog disanja. Koračao sam po milionoljetnjem kamenju, preko kojeg su glečeri i usovi prohujali...“ bježahu ovo riječi Veljka Vlahovića, tog skromnog gorostasa minulog vijeka.

Evo kako je Veljko vidio sebe u Crnoj Gori i Crnu Goru u sebi, i to od prvih koraka svojih: „Svi moji preci su bili ratnici. Život je bio surov i u narodu moga kraja kupila se i slagala neka iskonska mudrost koja je vezana za takav život. To je onaj prkos održavanja, moral koji izrasta iz stalne i teške borbe s prirodom...“

Jeste taj kamenjar surov, ali je u njemu isuviše divlje ljepote koju je teško opisati. Kada sam bio dva-nestogodišnji dječak, peo sam se s drugovima na najviši vrh, na 1.800 metara, samo da bi posmatrali svitanje. To neizmjerno bogatstvo slika je, mislim, jedan od razloga što u Crnoj Gori ima relativno dosta dobrih slika, baš ta priroda - materijalno siromašna, ali lijepa, neodoljiva, naročito ta igra svjetlosti i sjenke. Gotovo su

nevjerovatne varijante te igre.

Na planinskom kamenu stancu kao da su vjekovi čuvali mrtvu stražu.

Putevi čovječanstva nijesu imali ovu divljinu, ali mi je uvijek izgledalo da je čovjek u dodiru s

prirodom unazadio i sebe i prirodu, da su i on i priroda ostali siromašniji, goliji. Čovjek kao da ništa drugo nije radio do smrt dozivao da nad njim stalno drži ispruženu šapu i nabrušenu kosu...“

„Moje misli i prva saznanja rođila su se ovdje između Kamenika, Komova, Prokletija i Durmitora. Kasnije sam ih neprekidno pronalazio širom svijeta. Nikada pronađene do kraja, stalno su se vraćale Crnoj Gori. Osjećao sam da svijetom nosim teret rođenja - teret Crne Gore.“

Ovo su samo fragmenti Vlahovićevog isповједnog zapisa, koji je objavljen u publikaciji „Četvrti jul“, u Beogradu, 1975. godine.

„Veljko Vlahović je živio i borio se kao revolucionar-humanista, sav predan ideji slobode i ljudskog dobroštovanja - za osnaženi dah potlačenih, za prava sirotinja, i ma gdje bio i ma šta radio - cijelog vijeka svojeg - nosio je u sebi lik Crne Gore, neuljepšan, a lijep...“ rekao je Čedo Vuković, crnogorski književnik.

Veljko je u ovoj ljepoti sticao prva saznanja o svijetu oko sebe i zato je sasvim prirodno, nastao njegov prelijepi zapis o Crnoj Gori, koji i danas živi kao slika: „Nositi neprekidno u sebi Crnu Goru znači dar i prokletstvo. Crna Gora je i morska pjena i sniježna prašina, igra kamenih litica i sunovrat potoka, grohot bitaka i pijanstvo ratova. To je zemlja nade i očajanja, jave i snoviđenja. Izrešetana je kuršumima i gromovima. U njoj su izgubljene staze mira i spokojstva.“

Crna Gora nije nikada molila da je ne kažnjavaju zbog ljubavi prema slobodi, ali nikada nije shvatila zbog čega je ta ljubav - grijeh. To je zemlja najvećih krajnosti - dubokog mraka i raskošne svjetlosti, slobodni zatočenik i usužnjena sloboda. To je nikada napisana istorija u kojoj su ljudi vječkovima plakali kriomice i svoje i tuđe suze.

Crna Gora je država koja nije znala za državne granice, kao što nije znala za granice između života i smrti. Ona je trpeza siromaštva, tuga napuštenog ognjišta, nemirna vječnost, majka koja je djecu tjerala ispod svojih skuta i zbog toga čupala raspuštene kose. Njene su planine ljute i vesele, tužne i raspjevane. Ona je vječito otvoreni prozor slobode koja neprekidno nosi raskinute lance ropstva, stalno u ranama koje inspirira kapljicama rose...“

I upravo, stoga, svojim djelom i porukama, Veljko Vlahović biva tako blizak našem vremenu i blizak našim životima.

Čedo Vuković je rekao: „Veljkove riječi, odista, označavaju onaj najprirodniji saodnos ličnosti i Crne Gore na domaćem nogostupu i pred svjetom, za danas i za sutra. To mogu biti riječi - poruke za građane Crne Gore.“

Vesna Bulatović,
septembar 2016.

Bijela planina, ljepota i visina

Posle kratkog razmišljanja, odlučila sam da idem na Mont Blanc (4810 m), najviši vrh Alpa koji se nalazi na teritoriji Francuske. Početkom ljeta, stupila sam u kontakt sa organizatorom ekspedicije Zakirom Šogoljem iz Sarajeva i dogovorila detalje vezane za opremu, smještaj i polazak. Radovalo me je da je u planu da se prvog dana, na moj rođendan (29. jula), radi aklimatizacioni uspon na Aiguille du Middi (3842 m), prelijepi stjenoviti vrh koji se izdiže nad dolinom. Ipak, po dolasku u Le Fayet, odlučujemo da zbog najavljenih loših vremenskih uslova, krenemo direktno na uspon na Mont Blanc. Dio puta do Nid d'Aigle (2372 m), prelazimo zupčastom željeznicom, usput gledajući hotelske komplekse, žičare i ledničku dolinu. Sa svojom lijepom šarenom opremom, nastavljam uspon pješačeći do platoa koji se nalazi u blizini doma Tete Rousse (3167 m). Posmatram Grand Couloir i stijenu Du Gouter, koje treba da predjemo za nekoliko sati. Dok odmaramo, čujem iznenadnu buku, kujoar je počeo „da radi“, oblak prašine se podigao nad stijenom, ne vidim ništa ali imam osjećaj da se sve ruši.

Formiramo navezu, u kojoj sam bila sa pripadnicima „GSS Goražde“, Nijazom, Mernisom i Harisom. Krećemo na uspon u dva sata posle ponoći. Po prelasku Grand Couloir, dvojica nepoznatih momaka obaraju kamen koji pogadja planinara iz Njemačke, na stijeni neposredno ispod mene. Za njega je uspon završen, ostaje da sačeka pomoć. Prelazimo stijenu i prije svitanja dolazimo u dom Du Gouter (3815 m). Želim da operem ruke ali u domu nema vode, sa flašom je mučenje a ujedno i luksuz jer flaša vode od 1,5 l košta 6€. Čekamo ostatak ekipe, pravimo pauzu za odmor i pakovanje stvari koje su nam potrebne za nastavak uspona. Izlazimo iz doma gdje nas dočekuju prelijepе boje jutra. U navezi, nastavljamo uspon ka skloništu Vallot (4362 m). Najednom se pojavljuje veličanstveni VRH! Obuzima me osjećaj radosti i velikog zadovoljstva od prizora koji vidim pred sobom.

Stižemo do skloništa. Zbog simptoma visinske bolesti i umora, u skloništu ostaju četiri planinara iz naše grupe, dok preostalih jedanaest kreće ka vrhu. Počinje jaka mečava, nailazimo na italijanske planinare koji se spuštaju ka skloništu i koji

nas savjetuju da se vratimo. Već smo „obljepljeni“ ledom ali snaga volje je bila jača, korak po korak, prelazimo pukotinu u ledniku, greben, čuveni Ženevski nož i izlazimo na vrh Mont Blanc! Mislim na brata, koji u Crnoj Gori čeka moj poziv ali se zbog jake mečave ne uspijevam javiti.

Čestitamo jedni drugima ... posebno drag zagrljaj mi je bio sa 70-godišnjim planinarom Sulejmanom Bašalijom iz Sarajeva, kojem je ovo bio treći pokušaj izlaska na vrh.

Sačuvali smo dosta snage koja nam je itekako bila potrebna za teži dio puta tj silazak po jakoj mečavi i zavejanoj stazi.

Dvino je bilo posmatrati veličinu prirode, neprestano lomljenje i odron stijena u Grand Couloir (kojeg ne volim ni da nazovem zasluženim imenom Kuloara smrti), slušati zvuke pucanja lednika u blizini, pojave ledničkih pukotina na stazi kojom smo prošli, osjetiti mečavu koja nam je u povratku izbrisala kompletну stazu i sagledati čovjeka koji je u svemu tome minoran.

Hvala ti Bijela planina, što si mi dozvolila da posmatram, osjetim i prošetam tvojim prostorom.

Ivanović Tatjana

Mon Blanc 4810 m

Reportaža

IMPRESIJE SA OLIMPA

KVP "Kapetan" je u vremenu od 18. 9. do 25. 9. 2016. godine, u saradnji i zajedničkoj organizaciji sa Planinarskim savezom Crne Gore i Planinarskim klubom „Viskokogorci“ izveo ekspediciju „Pohod na Olimp 2016“. Za najvažniji razlog organizovanja navedenog pohoda bila je simbolika obilježavanja desetogodišnjice obnove nezavisnosti države Crne Gore. Tako, nakon uspješno ostvarenog osvajanja vrha Olimpa (vrh Mitikas 2918m nadmorske visine) uzeto je deset kameničića koji će se odnijeti na deset vrhova crnogorskih planina i koji će simbolizovati slobodu, nezavisnost i vječnost Crne Gore.

Putovanje u Grčku je započeto 18. 9. 2016. godine na relaciji Podgorica – Leptokarija (odmaralište na Egejskom moru). Na put je krenulo 45 članova ekspedicije iz Crne Gore. Za prevoz je korišćen autobus autoprevozničke kompanije „BLT“ Bulatović koji je bio i jedan od glavnih sponzora putovanja. Krenulo se preko Albanije i to relacijom: Podgo-

Manastir Meteora

rica –granični prelaz Božaj- Skadar – Tirana – granični prelaz Kakavija između Albanije i Grčke i prvo odredište u Grčkoj manastiri na Meoeorima. Tamo smo stigli 19. septembra u jutarnjim časovima.

Manastiri na Meteorima su posebna priča. Kompleks manastira sagrađenih na neobičnim stijenama koje kao da su sa druge planete. Od najvažnijih manastira, tamo su: Veliki Meteori, manastir Sv. Trojice ,manastir Sv. Stefana. Manastiri su sagrađeni u stijenama , nešto kao manastir

Ostrog u Crnoj Gori. Isto tako, mnoštvo ljudi, turista sa svih meridijana je boravilo tamo. Ljudi svih rasa, priпадnici različitih vjerskih konfesija dolaze da vide pravoslavne manastire koji pripadaju grčkoj pravoslavnoj crkvi i dive se njihovoj ljepoti, stilu gradnje,freskopisu, muzejima koji se nalaze u sklopu manastira i neobičnosti.

Put je zatim nastavljen preko gradova Larise i Litohoroa do krajnjeg odredišta, odmarališta gradića Leptokarije na obali egejskog mora i blizu planinskog masiva Olimpa.

Sljedeći dan, 20. septembar je proveden u odmoru , sunčanju i kupanju i upoznavanju gradića Leptokarije. Grci kao domaćini su se pokazali krajnje gostoljubivo i prijateljski što je i te kako upotpunilo naš borač u Grčkoj i otvorilo razmišljanja da se ponovo vratimo u nekom turističkom aranžmanu u zemlju Helena.

Dan 21. septembar je u skladu sa planom putovanja , otpočeo sa pohodom na Olimp, kao glavnim ciljem putovanja. Krenuli smo autobusom sa neophodnom opremom za planinarenje preko grada Litohoro i popeli se na padine planine Olimp do visine 1100m. Odatle smo pješke, laganom i objeleženom stazom stigli do planinarskog doma koji se nalazi na visini 2100m. Poslije podne smo »

proveli u domu i pripremali se za put na vrh planine.

Dana 22. septembra, oko 8,00h smo se poslije kraće pripreme uputili na osvajanje samog vrha. Planina je pokazala svoje čudi tako što su se vremenske prilike smjenjivale u satima.. od toplog i prijatnog vremena, preko kiše, ledene kiše, snijega , vjetra pa opet lijepog i sunčanog vremena.

Staza do visine 2800 metara do vrha Skala (2863m) smo se popeli relativno brzo do 10,00 časova. Sa tog mjeseta staza se račva u dva pravca prema dva vrha. Jedan vrh je Skolio čija je visina 2912m sa relativno lakšim pristupom i u drugi pravac prema najvišem vrhu na Olimpu – vrh Mitikas (2918m).

Devet pripadnika ekspedicije se uputilo prema vrhu Skolio na koji su i izašli a druga, veća grupa, trideset četiri pripadnika se uputilo prema Mitikasu i na njega izašli oko 12,00 časova. Radi se o stjenovitom i teško pristupačnom terenu, ali, uz uloženi napor, volju i solidarnost među planinarama, uspješno je izvršeno osvajanje vrha Olimp. Zadovljstvo je bilo neopisivo. Poslije zajedničkog fotografisanja i kraćeg boravka na vrhu organizovano je sruštanje i pokret ka domu planinara na 2100m. Nakon kraćeg odmora i prikupljanja ličnih stvari i otpadaka krenuli smo ka daljem sruštanju do nadmorske visine 1100m gdje nas je po dogo-

voru čekao autobus(napominjem da u Domu planinara ne postoji mjesto za odlaganje otpadaka nego se isti pakaju u kese i sruštaju u podnožje planine gdje se odlažu na za to određeno mjesto). U hotel u Leptokariju smo stigli oko 19,00 časova po lokalnom vremenu ($\rightarrow +1$ sat je razlika u vremenskoj zoni između Crne Gore i Grčke). Po dolasku jedna grupa planinara je uspjela da isti dan se popne na vrh Olimpa 2918m i okupa se u moru (0 m nadmorske visine).

Sljedeći dan, 23. septembar je iskorišten za oporavak od napornog uspona na planinu, koji se ogledao u sunčanju, kupanju na plaži i organizovanju zajedničkog druženja planinara iz Crne Gore uz „Nikšićko pivo“ i vino sa „Plantaža 13. jul“, čije su firme poklonile određenu količinu svojih proizvoda planinarskoj ekspediciji pred polazak iz Crne Gore.

Dan 24. septembar je iskorišćen za obilazak i trgovinu po Solunu, drugom gradu po veličini i značaju u Grčkoj, poslije Atine (grad približno broji oko 1,1 miliona stanovnika). Takođe, za one koji su imali želju, pružena je mogućnost posjete srpskog vojničkog groblja „Zejinlik“ u Solunu.

Oko 13,00 časova, po grčkom vremenu, krenuli smo na povratak u Podgoricu. Ovoga puta izmijenjenom relacijom: Solun – Kozani, zatim kroz Albaniju, Podgradec – Korča – Elbasan – Tirana – Skadar – granični

prelaz sa Crnom Gorom Božaj – Podgorica. U Podgoricu smo stigli 25. septembra oko 00,15 časova.

Nakon uspješno završenog poleta na Olimp, kod većine planinara bio je zastupljen osjećaj ispunjenosti, zadovljstva i želje da se ponovi neka slična ekspedicija.

Miladin Čogurić

Balkanski susreti planinara u Bugojnu

DOVIDENJA U CRNOJ GORI

Balkanski susreti planinara održani su od 3-5. juna 2016.g. u Bugojnu, gradu iz središnje Bosne i Hercegovine, na obali Vrbasa. Domačin 19-ih susreta je bio Planinarsko društvo "Koprivnica" iz Bugojna. Na susretima je učestvovalo oko 120 planinara iz 27 društava i klubova iz Bugarske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Slovenije i Srbije, od kojih su 15 klubova stalni članovi i zaduženi za godišnje organizovanje ovakvih susreta u pojedinoj zemlji.

Planinari **Gorice**, kao jedini predstavnici iz Crne Gore, uključili su se u ove susrete prije sedam godina, i 2012.g. bili su uspješni domaćini 15. Balkanskih susreta planinara na Veruši. I ove godine deset članova našeg kluba je krenulo u Bosnu i aktivno učestvovalo u programu susreta i druženju sa planinarima.

Svečano otvaranje susreta organizованo je kod planinarskog doma u Dubokoj, petnaestak kilometara udaljeno od Bugojna, u prelijepom šumskom području Koprivnica. Uz logorsku vatrnu, muziku, pozdravne riječi i promociju knjige Kenana Hrustemovića „Na visovima Prenja“ druženje je trajalo do kasno u noć.

Glavne programske aktivnosti ostvarene su sljedeći dan, kada su izvedena tri zanimljiva planinarska pohoda: uspon na vrh Vrana 1758mnv(Stožer), tura preko Hajdučkih vrata i tura do Kukavičkog jezera 1000mnv. Uspon na Vranu je bio zahtjevan zbog visinske razlike od 1000m i trajanja oko 9h, ali lijep zbog pogleda na dolinu Vrbasa i Bugojno sa jedne strane, i sa druge, na nepreglednu Kuprešku visoravan, kao i okolne planine bogate šumom. Svi pohodi su završeni na Kukavičkom jezeru, gdje je za sve učesnike organizovan ručak.

U večernjim satima u Motelu **Alibey** u Bugojnu organizovana je svečana večera gdje su razmijenjeni pokloni između domaćina i predstavnika klubova, i ukazana zahvalnost svim sponzorima susreta. Prije večere je bio radni sastanak predstavnika klubova na kojem su date pozitivne ocjene o uspješno organizovanim pohodima, dati prijedlozi o međusobnoj saradnji klubova i organizaciji sljedećih balkanskih susreta.

Susreti su nastavljeni idućeg prijepodneva na stadionu **Mladost** u Bugojnu gdje je priređen kulturno-zabavni program u izvedbi fol-

kolornog ansambla, gradskog hora i vokalnog ansambla iz Bugojna. Nakon toga organizovana je za sve učesnike šetnja gradom do Kulturno sportskog centra, gdje su članovi Sekcije za sportsko penjanje prezentirali penjanje uz umjetnu stijenu. Učesnici susreta su posjetili i Izložbu slika postavljenu u Umjetničkoj galeriji KSC-a. Susreti su završeni srdačnim rastankom nakon ručka, pozdravima i željama da se ponovno okupimo i sljedeće godine.

Planinari iz Bugojna su se zaista potrudili i uspješno organizovali 19. Balkanske susrete planinara. Domačini i organizatori 20. Balkanskih susreta planinara će biti Planinarski klub "Gorica" iz Podgorice. Pred nama je period maksimalnih priprema kako bi i ovi susreti protekli na očekivanom nivou. Sureti će se održati od 9-11. juna 2017.g. na lokaciji koja će biti uskoro određena. Želja nam je da na idućim suretima uključimo još neki klub iz Crne Gore i time pružimo mogućnost drugim planinarima da upoznaju zanimljive planinarske destinacije Balkana i prošire međuklupsku saradnju sa mnogim klubovima iz regije.

Aleksandar Đurašković

UČEŠĆE NA 39. MEMORIJALU „GENERAL DANILO JAUKOVIĆ“

VPK „Kapetan“ organizovao je 39.memorijal „General Danilo Jauković“, koji se svake godine tradicionalno održava u čast generala Danila Jaukovića, a povodom Dana državnosti.

Ovogodišnja manifestacija se poklopila i sa proslavom Trinaestojulskog ustanka u Crnoj Gori, a koju je organizovao SUBNOR Crne Gore. Članovi kluba su uzeli ne samo učešće na pomenutoj manifestaciji, već su pomogli u pripremi i realizaciji iste.

Učešće na memorijalu su, kao i prethodnih godina, uzela mnoga planinarska društva iz zemlje i regiona, kao i poštovaoci proslavljenog generala i ljubitelji planine. Po prvi put u organizaciju memorijala, sa našim klubom, su se uključili i potomci slavnog generala.

Prvog dana memorijala dele-

gacije VPK „Kapetan“ i Planinarskog saveza Crne Gore položile su vijenac na spomenik generalu Danilu Jaukoviću u Žabljaku. Polaganju vijenca su prisustvovali i potomci Danila Jaukovića, koji su izrazili zahvalnost što je memorijal postao tradicionalan i okuplja sve više njegovih poštovaca i ljubitelja planina. Bila je to prilika da se još jednom podsjetimo na lik i djelo generala Jaukovića, koji je bio strastveni zaljubljenik planine i koji je zadnje trenutke svoga života posvetio planini.

Na dan uspona organizator se pobrinuo da sve protekne kako je i planirano (neophodne pripreme, pravovremeni polazak iz kampa, obezbjeđenje tokom uspona i na kraju zajednički ručak).

Pogled sa Bobotovog kuka nije bio veličanstven zbog loših vremenskih uslova, ali je to bio razlog da oni

najspremniji daju svoj maksimum i da i po takvim uslovima osvoje najveći vrh Crne Gore.

Za to vrijeme i u kampu je bilo aktivnosti za sve. Neki su se bavili sportom, neki pripremali hranu za učesnike pohoda, a pojedini uživali u predjelima koji nikoga ne ostavljaju ravnodušnim.

Klub je posebno zadovoljan što je ove godine na Memorijalu učestvovalo i dosta djece čija se graja prolamala planinom.

Klub vojnih planinara „Kapetan“ izražava zahvalnost svim učesnicima Memorijala, a posebno organizacijama koje su pomogle realizaciju memorijala: PSCG, PK „Montenegro tim“ iz Nikšića, SRD „Pivara Trebjesa“, Nacionalnim parkovima Crne Gore i preduzeću „Plantaže“ iz Podgorice.

Miloje Knežević

Prvi međunarodni tabor planinara Štědim

TABOR OPRAVDAO OČEKIVANJA

Od 9. 7. 2016 - 17. 7. 2016. održan je Prvi međunarodni Tabor planinara Štědim u organizaciji planinarskog kluba Ahmica iz Rožaja. To je bio pravi praznik za ljubitelje planine i netaknute prirode. Manifestacija je opravdala naziv međunarodni, Učesnici su bili iz: Slovenije, Hrvatske, Srbije, Finske i Poljske. Ovaj planinski tabor je jedinstven događaj i po svom obimu i po sadržini.

Nakon okupljanja planinari, učesnici tabora na planinskoj visoravni Štědim već narednog dana pohodili su obližnje planine i to: Rusoliju 2.352 mnv i Žlijeb 2.382 mnv i tom prilikom prepješačili 13 km sa visinskom razlikom od 960 m. Osvojili su Hajlu 2.403 mnv, najviši vrh rožajskih planina. Ukupno su prepješačili 18 km sa usponom od 1.150 m.

U utorak 12. jula, tabor se za kratko preselio na Komove i tom prilikom smo uspjeli popeti Vasojevicki kom 2.461 mnv, pješačili 6,5 km sa usponom od 715 m.

U srijedu 13. jula, većina učesnika tabora je krenula na uspon na Ahmicu 2.272 mnv, prepješačili su 8 km i ostvarili uspon od 620 m. Dok su naši prijatelji planinari iz Dubrovnika, Ploča i Herceg Novog koji su se pridružili našem taboru na Komovima prethodnog dana, pošli u pohod Rusoliji 2.352 mnv.

U četvrtak 14. jula, tabor se na dva dana preselio u Grebaje, predivnu dolinu u blizini grada Gusinja.

Istog dana su učesnici tabora uspjeli doći do Buni Jezerces (dolina jezera u Albaniji), prepješačili 11 km sa usponom od 790 m.

U petak 15. jula, najavljeno je nevrijeme sa obimnim padavinama koje je zahvatilo cijelu Crnu Goru. Zbog toga je većina planinara odustala od uspona na Volušnicu 1.870 mnv, Talijanku 2.057 mnv i Popadiju 2.032 mnv. Jedino su naši dragi prijatelji planinari iz Beograda, uprkos lošem vremenu i slaboj vidljivosti, uspjeli popeti sva tri gore navedena vrha, prepješačili 11 km i uspon 1.150 m.

U petak veče su se učesnici tabora ponovo vratili na

Štědim gdje su uz logorsku vatru i pjesmu ostali do kasnog uveče.

U subotu 16. jula, pomalo umorni, ali prije svega srećni i zadovoljni uz planinarski pozdrav sa željom da se ponovo sretnu na prelijepim planinama, učesnici tabora su krenuli svojim domovima.

Mi, članovi PK Ahmica ponosno ističemo da su učesnici prvog tabora za 6 dana prepješačili 67,5 km i ostvarili visinsku razliku od 5.385 m.

Ovom prilikom se zahvaljujemo svim učesnicima tabora sa željom da se ponovo vidimo.

Kokan Luboder

U POSJETI PLANINARSKOM SAVEZU

“ALPENVEREIN EDELWEISS” IZ AUSTRIJE

Tročlani tim Planinarskog saveza Crne Gore u sastavu: Tatjana Ivanović, Miki Lazarević i dr Dragan Bulatović boravio je u Austriji od 3. do 7. oktobra 2016. godine, u radnoj posjeti Planinarskom savezu Alpenverein Edelweiss. Ova posjeta predstavlja nastavak saradnje koja je uspostavljena tokom 2015. godine, a imala je za cilj razmjenu iskustava i upoznavanje sa načinom funkcionisanja jednog od najuspješnijih i najmasovnijih planinarskih saveza u Austriji, koji postoji od 1946. godine i danas ima oko pedeset hiljada članova. Domačin našem timu, tokom petodnevne posjete, bio je predsjednik saveza Alpenverein Edelweiss gđin Bernhard Stummer sa saradnicima. Posjeta je obostrano ocijenjena veoma korisnom, a razgovarano je o mogućnostima razvijanja i unapređenja saradnje u različitim oblastima. Domačini su za naš tim organizovali obilazak nekoliko planinarskih domova, obilazak poznatog planinarskog i skijaškog centra Ramsau Dachstein, kao i posjetu najmlađem nacionalnom parku Austrije Gesäuse. Tokom boravka u Beču naš tim je imao priliku da obide tri poznate dvorane za sportsko penjanje "Kletterei", "Edelweiss Center" i "Vienna City Rock". Ove dvorane nude raznovrsne progra-

me sportskog penjanja za različite starosne grupe i veoma su popularne. Članovi našeg tima su održali uspješnu prezentaciju PSCG i crnogorskih planinskih potencijala, sa posebnim akcentom na njihovu turističku valorizaciju. Prezentacija je izazvala veliko interesovanje, pa će Alpenverein Edelweiss davati preporuke svojim članovima da poslete Crnu Goru kao veoma interesantnu destinaciju sa očuvanom prirodom i divljom ljepotom. Dogovoreno je

da se saradnja između dva saveza intenzivira kroz konkretnе zajedničke projekte u oblastima edukacije članstava, promocije zdravih stilova života i zaštite životne sredine.

Naš tim je posjetio i sjedište krovne austrijske planinarske organizacije Verband alpiner Vereine Österreichs (VAVÖ) gdje ih je primio i sa njima srdačno razgovarao direktor Rudolf Kaupe.

dr Dragan Bulatović

**Delgacija PSCG sa Bernhardom Štrumerom,
predsjednikom Apenverein Edelweiss**

Aktivnosti Kluba vojnih planinara "Kapetan":

VOJNI PLANINARI MARKIRALI STAZU PREMA TRMANJU

Članovi Kluba vojnih planinara "Kapetan" (ogranak "Kolašin") su krajem avgusta izvršili markiranje i djelimično uređenje planinarske staze "Veljko Vlahović". Planinarska staza je otvorena prošle, 2015. godine. Staza počinje sa magistralnog puta u Abisiniji (kanjon Platije) na 209 mnv, a završava se u Trmanju na 996 mnv. Ukupne je dužine 7700 m. Staza ima lokalni karakter, ali manifestacija posvećena narodnom heroju i revolucionaru Veljku Vlahoviću premašuje te okvire.

Već drugu godinu za redom (početkom septembra) se održava planinarska manifestacija "Stazom Veljka Vlahovića" čiji su organizatori: KVP CG "Kapetan", SRD "Montenegro tim", SRD "Pivara Trebjesa" i PK "Visokogorci" uz podršku Planinarskog saveza Crne Gore.

Na usponu je ove godine učestvovalo više od 100 planinara iz više crnogorskih planinarskih klubova i srodnih organizacija. U Trmanju su uz prigodan kulturno-umjetnički program evocirane uspomene na Veljka Vlahovića.

Igor Ćirović

MARKIRANJE STAZE KOSANICA – LJUBIŠNJA

Klub vojnih planinara "Kapetan" (ogranci: "Kolašin" i "Pljevlja") je na osnovu ugovora koji je zaključen sa PSCG, a koji se odnosi na održavanje planinarskih staza Nacionalne mreže je realizovao niz aktivnosti na uređenju i markaciji staze br. 901 = Kosanica – Bobovo – Moraiće – Jelov Panj (škola) – Podkokot – Crveno ždrijelo – Duboki do – Vučja lokva – Vrh Ljubišnja (Dernjačista 2238 mnv) ukupne dužine 32 km. Kroz ove dvije akcije vojni planinari su dali svoj doprinos ljepšem izgledu i bezbjednjem planinarenju na našim planinama.

Međuopštinske omladinske igre MOSI "ROGATICA 2016."

Planinarenje i ples:

Prvomajski uranak 2016.

Nova planinarska sezona tradicionalno se otvara „Prvomajskim urankom“. Uprkos povremenoj kiši i gradu, oko 500 planinara i ljubitelja prirode uspjelo je da izade na neki od vrhova Vojnika. Iako su različitih životnih doba, iskustava i profesija, ujedinilo ih je isto: ljubav prema prirodi i planini.

Bilo je zadovoljstvo vidjeti toliko nasmijanih lica koji su testirali i potvrdili svoju snagu i izdrživost prešavši skoro 1000 metara razlike nadmorske visine. Oni su ujedno ispunili pluća čistim vazduhom, oči lijepotom, a dušu radošću.

Godina proslave obnove nezavisnosti motivisala je „Montenegro tim“ da uobičajeno planinarenje, ručak i muziku, dopuni plesom. Na iznenađenje i oduševljenje prisutnih, tokom planinarskog ručka, bečki valcer je

Tradicionalno, svakog drugog vikenda jula mjeseca održavaju se MOSI igre. Rogatica je bila domaćin 53-ih Medjuopštinskih omladinskih igara MOSI ROAGATICA 2016. Ovo je treći put kako je Rogatica domaćin jedne od najljepših amaterskih igara na ovim prostorima. Na igrama je učestvovalo preko 2000 takmičara i takmičarki na tromedi Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore.

Na igrama je učestvovalo 236 ekipa i to 159 muških i 77 ženskih. Sportisti su se takmičili u 14 različitih sportskih disciplina i to: fudbalu, odbojci, košarci, atletici, rukometu, šahu, planinarstvu (planinarska orijentacija), ribolovu, odbojci na pijesku, stonom tenisu, streljaštvu biciklizmu i malom fudbalu. Ove godine na Međuopštinskim omladinskim sportskim igarama učestvovalo je 27 opština tromeđe, i to: iz BiH - Goražde, Foča, Kalinovik, Rudo, Čajniče, Višegrad, Sokolac, Novo Goražde, i domaćin Rogatica; iz Srbije - Užice, Arilje, Bajina Bašta, Požega, Kosjerić, Ivanjica, Nova Varoš, Novi Pazar, Čajetina, Priboj, Prijepolje; i iz Crne Gore - Kolašin, Mojkovac, Berane, Plav, Bijelo Polje, Pljevlja i Plužine koje su učestvovalo u defileu svečanog otvaranje igara na stadionu SRC Rogatica.

Planinarski klub "Cmiljače" iz Bijelog Polja je učestvovao prošle i ove godine u disciplini planinarske orijentacije sa muškom i ženskom ekipom. Suština ovog takmičenja je u pronašanju kontrolnih tačaka u što kraćem vremenskom intervalu. Dužina staze, vazdušnom linijom, je 6 km za žene i 8 km za muškarce.

odjeknuo Vojnikom i plesni klub "Sonrisa" je počeo da pleše. Ubrzo su im se pridružili mnogi planinari, kojima nije smetao ni umor od uspona, ni sitna kiša, ni neravna livada. Atmosfera je bila veličanstvena!

„Prvomajski uranak“ je organizovao SRD „Montenegro tim“ uz lijepu saradnju sa Klubom vojnih planinara „Kapetan“ i SRD „Pivara Trebjesa“ i uz podršku Planinarskog saveza Crne Gore.

Vesna Bulatović

Odjeci jednog međunarodnog kampa volontera na Bjelasici

DRUGI O NAMA

Draga moja „Džambas“ porodico...

Objavljeno u "Pobjedi" 5. 10. 2016. godine

Mojkovac 5. oktobar – Međunarodni kamp volontera iz deset zemalja, održan je od 1. do 1. avgusta, u Planinarskom domu „Džambas“ na Bjelasici, ovih dana dobio je svojevrsni nastavak u obliku pisma i razglednica, pristiglih sa raznih strana svijeta, na adresu PSD „Džambas“ i Mića Sošića, koji je ispred društva bio učesnicima kampa i domaćin i vodič, i sve što treba. Stigle su riječi hvale i zahvalnosti, sa željama da se ponovo dogodi kamp na Bjelasici.

Gostoprимstvo planinara društva „Džambas“ i ljepote Bjelasice, ostavile su, recimo na Federiku Moru iz Italije, toliko snažan utisak, da ona u pismu, sa naslovom „Draga moja Džambas porodici“, pored ostalog kaže, da „jedva čeka da se vrati kući... u Crnu Goru“. Avgustovski kamp kao način afirmisanja Bjela-

sice ispunio je svoju misiju, čak i više nego što se očekivalo. Federika u svom pismu dodaj: „Nedostaje mi recept za najbolji hljeb koji sam jela. Moram da naučim kako da ga napravim. Rajka, pošalji mi recept“. Rajka je Mićova supruga, a hljeb je domaći. Recept je već krenuo za Italiju.

Kleman iz Francuske u svom pismu, pokazuje prilično skromno poznavanje našeg jezika, ali i iznosi utiske za koje jezik i nije bitan, i zato slijedi mali, originalan izvod iz njenog javljanja mojkovačkim planinarima. „Dobar dan porodica, od Francuske. Hvala lepo za sve što učinili za mi. Ja či čuvati izvanredan sjećanje od Bjelasica... Dolazim ponovo“. Keltin Zeidler je, najvjerojatnije pronašla dobrog prevodioca. „Ja sam se lijepo provela na Bjelasici. Hvala vam na izuzetnom dočeku“, piše u njenoj razglednici, poslatoj iz Drizdena, u kojoj pozdravlja i Mićovu djecu, Anju i Maju.

Ovo je samo dio onog što je, crno na bijelo, stiglo nakon kampa, na adresu mojkovačkog Planinarskog društva „Džambas“. U svim pismima pominje se da se volonterski, od druga do druga, širi priča o Bjelasici i Mojkovcu, i želja da se ponovo dode i u mnogo većem broju. To je uostalom, i bio cilj kampa Planinarskog društva „Džambas“, čiji je glavni organizator i finansijer zapravo bio Vlatko Rakočević, član Upravnog odbora tog društva.

R. Ćetković

MI O NAMA

Planinarski klub "Bjelasica" tokom ove godine uspješno je realizovao planirane aktivnosti. Kolašinski planinari ostvarili su pohode na Durmitor u septembru, u avgustu su ostvarene akcije na Komovima, Karanfilima i Maja Jezerce. U julu se išlo na Tornu, Durmitor (Škrčka jezera) Biogradsku goru, Goleš i Vranjak. Maj je bio rezervisan za programe: Vojnik, Štedim-Žljeb, Kanjon Mrvice a jun za Durmitor i Ljubišnju.

Darko Medenica,
PSK Bjelasica, Kolašin

MI O NAMA

Planinarski klub "Sinjavina" Mojkovac ZNAČAJNE AKCIJE I MANIFESTACIJE

Početkom aprila entuzijasti našeg kluba su uz pomoć PK "Gorica" iz Podgorice prokrčili, marmirali, postavili smjerokaze sa info tablom i po prvi put otvorili planinarsku stazu Radunovići - Brotnjik. Start je na svega 15-tak km od Podgorice sa magistralnog puta Kolašin Podgorica, iz mjesta Radunovići, sa 128mnv. Cilj staze je na vrhu Brotnjik (Maglić) na 1560mnv (visinska razlika oko 1430m). Staza je registrovana kao zvanična staza, dobila je broj 465A u katalogu planinarskih staza Planinarskog saveza Crne Gore i obilježena je kao crna zbog velike visinske razlike, ali bez opasnih dijonica. Član našeg kluba Dragoljub Krgović, kao inicijator i organizator cijele akcije je uz pomoć planinara PK "Gorica" iz Podgorice, Turističke organizacije Podgorica, Sekretarijata za sport i kulturu Podgorice, Planinarskog saveza Crne Gore, Hellenic Coca Cola Bottling Compani Crna Gora, sindikata Pivare Nikšić početkom aprila zvanično otvorio stazu. Na otvaranju ove staze govorio je doajen crnogorskog planinarstva Mijo Kovačević. Učestvovalo je preko 105 planinara iz PK "Subra" Herceg Novi, PK "Vjeverica" Kotor, PK "Gorica" Podgorica, PSK "Komovi" Podgorica, PK "Visokogorci" Podgorica, KVPCG "Kapetan" Podgorica, Posebna Jedinica Podgorica, NVO Tera Nosta, Alternativno udruženje planinara "Ćutuk" Danilovgrad, PK "Prekornica" Danilovgrad, PK "Sinjavina" Mojkovac, PK "Džambas" Mojkovac, PK "Jelenčica" Rožaje te rekreativci iz Podgorice, Budve Kolašina, Bijelog Polja, Mojkovca, Danilovgrada, Nikšića... Ova manifestacija će biti tra-

dicionalna i PK "Sinjavina" će ubuduće tradicionalno svake prve nedjelje u aprilu mjesecu organizovati uspon na planinu Brotnjik.

U junu Članovi PK "Sinjavina" intezivno su radili na uređenju prostora oko planinarskog doma "Ckara" na obroncima planine Sinjavine, jedinom planinarskom domu na platou planine Sinjavine. Da bi se ovaj dom sačuvao od napada stoke napravljena je ograda oko doma u ukupnoj dužini od 150m.

Pristupilo se uređenju vodoizvorišta. Zaštićeno je i uređeno vodoizvorište, gdje su postavljena dva korita za hlađenje pića, napravljena od tradicionalno dugovjekog drveta bora sa ovog prostora- munike. Na ovom prostoru napravljene su klupe za odmor u bukovoj hladovini.

Dom je smješten blizu prelijepih pogleda na dolinu rijeke Tare i grad Mojkovac. Pošto je Sinjavina jedna od najmaglovitijih i planina bogata kisom, pristupili smo pravljenju vidikovca na vrhu zvanom Pogledala. Vidikovac se nalazi na 10-tak minuta hoda od doma, a vidljiv je sa gotovo svih pozicija mojkovačke kotline. Zbog jakog vjetra vidikovac je ograđen sa tri strane i postavljen je sto sa klupama za sjedenje.

Tokom jula 2016. g. PK "Sinjavina" Mojkovac je organizovala četvrti Krckov memorijal "Sinjavina 2016". Manifestacija je ove godine održana kao jednodnevna. Start je bio iz Gornje Štitarice, preko Vrba, Strana, Provalije, Klisure, Donje Poljane, Krša Mališića, Okruglice, Dolova, Kođaka, Rabrenovog dola, Prosutog krša. Grupa od preko dvadeset kondiciono spremnih planinara došla je do planinarskog doma na 1625mnv. Visinska razlika od blizu 700m i razdaljinu od petnaestak km savladano je nakon 6h hoda. Osvojili su se pićem ohlađenim u izvorskoj vodi u debeloj ladovini nadomak doma. Učesnici Memorijala su obišli novosagrađeni vidikovac sa pogledom na dolinu rijeke Tare i grad Mojkovac. Nakon ručka, koji su priredili domaćini PK "Sinjavina", uslijedilo je spuštanje u selo Štitarica u koju se stiglo u samu noc. Ova staza je kružna sa prelijepim pogledom na Štitaricu, Polja, Mojkovac i dolinu rijeke Tare.

Entuzijasti PK "Sinjavina" na čelu sa Goranom Ra-
»

brenovićem očistili su i obilježili još jednu planinarsku stazu, pristupnu stazu za CT1 transfezalu. Staza počinje iz mjesta Polja (blizu doma u Poljima) 790mnr uz visinsku razliku od 835m. Za 2:3h savladava se oko 6 km razdaljine. Staza prolazi pored dva izvora sa uređenim odmaralištima i uvrštena je u lokalnu mrežu planinarskih staza pod brojem 234 kod Planinarskog saveza Crne Gore. Rangirana je kao srednje teška, priključna staza CT1. U toku su pripremni radovi za obilježavanje ove staze kao zimske staze za hodanje na krpljama do planinarskog doma **Ckara** i dalje preko planine Sinjavine, a može da bude kružna staza preko Katuničkog brda i Podbišća do Mojkovca.

Članovi PK "Sinjavina" iz Mojkovca izvršili su 27. i 28. 8. 2016. g. edukaciju deset mladih budućih planinara iz ovoga grada u cilju razvoja planinarstva i dužeg boravka mladih ljudi u prirodi. Cilj ove stručno-edukativne manifestacije bio je upoznavanje mladih planinara sa čarima prirode, koristima od boravka u prirodi, kao i čitanje geografskih karata i snalaženje u prostoru. Edukaciju su vodili Dragoljub Krgović i Goran Rabrenović i to teoretski i praktično. Teoretski dio se odnosio na upoznavanje sa ljepotama planinarenja i opasnostima planine, kretanjem u planini, potrebnom opremom i ishranom, te pružanjem prve pomoći. Nakon toga sve teoretsko prikazano je i u prirodi. Narednog dana polaznici edukacije pošli su na Ckaru, kod istoimenog planinarskog doma i „čitali“ karte sa obilježjima na kartima u novosagrađenom vidikovcu sa pogledom na dolinu rijeke Tare i Mojkovca. Svi polaznici edukacije su puni lijepih utisaka sa ove planine

i svi su saglasni da jedva čekaju sledeću planinarsku akciju. Ovo je još jedna u nizu akcija koju vrše članovi PK „Sinjavina“ kako bi što više mladih ljudi boravilo u prirodi. Tim prije bi trebalo uraditi sve da se sto prije završi jedini i ujedno jedan od najljepših domova u Crnoj Gori, planinarski dom „Ckara“.

PK „Sinjavina“ kao nosilac projekta i AMSK "Mojkovac off road" kao partner u ovom projektu su 24. i 25. septembra organizovali dvodevni džip reli kojim je rukovodio Goran Rabrenović. Nakon okupljanja ispred zgrade Opštine Mojkovac (od koje smo dobili podršku kao i od Turističke organizacije Mojkovac), kolona je uz sva odobrenja i dozvole sa 33 vozila i preko 100 ušesnika krenula ka Planinarskom domu „Prošćenske planine“. Kolona se kretala kanjonom rijeke Tare preko vidikovca „Sveviđe“. Doručkovo se na Stupskom Polju, a neki su pokazali svoje vještine u voznji na dijelu terena koje je odredio organizator kako se ne bi narušila priroda. Preko Crvene Lokve i Barica sa povremenim zadržavanjima i manjim kvarovima na vozilima, stiglo se do planinarskog doma gdje je bio priređen ručak, za sve učesnike. Kod planinarskog doma „Ckara“, drugog dana, na nadmorskoj visini od 1624m učesnici su se oprobali u disciplinama bacanje kamena s ramena i atraktivnoj poligonskoj vožnjij (po mišljenju učesnika najljepši poligon za ove namjene u Crnoj Gori). U restoranu „Lovac“ uručene su zahvalnice i pehari najboljima. Učesnici su bili zadovoljni organizacijom i posebno zahvalni organizatoru Goranu Rabrenoviću iz PK „Sinjavina“ iz Mojkovca.

Dragoljub Krgović

Planinarski klub Gorica

STAZAMA SARADNJE

Planinarski klub Gorica je imao veoma intenzivnu ljetnju sezonu i uglavnom realizovao sve akcije iz godišnjeg plana za taj period, odnosno 23 akcije, 16 jednodnevnih i 7 višednevnih i vikend akcija. Posebno izdvajamo putovanje u Hrvatsku sa usponom na vrh Sv. Iliju na Pelješcu, pješačenje i posjeta otoku Korčuli i zdinama Stona. U junu desetak naših članova je

učestvovalo na 19-tim Balkanskim susretima planinara u Bugojnu, Bosni i Hercegovini, u organizaciji PD Koprivnica. Susreti su okupili planinare, predstavnike iz 27 klubova i 7 zemalja Balkana. Iz domaćih tura i avantura izdvajamo one kojima smo otkrivali neke nove kutke Crne Gore kao što su Čakor- Mokra, vrhovi Šekulara, Dolina Kuti sa usponima na Biograd i Lipovicu, uspon na Maglić iz Mratinja, Đalovića klisura... Dani Gorice su po petnaesti put, sredinom ljeta, okupili planinare i prijatelje ljubitelje Kučkih planina koji su popeli Surđup, Štitan i Torač, družili se u kampu ispod Torača i kupali u Bukumirskom jezeru.

Edita Files Bradarić

PREDSTAVLJAMO:

Vrsni i pasionirani planinar, zaljubljenik prirode i, svakako, jedan od najboljih poznavalaca gusinjskih Prokletija Rifat Mulić obradovao nas je tokom prethodnog ljeta još jednom vrijednom i zanimljivom, a za sve planinare i ljubitelje prirode nadasve korisnom knjigom. U pitanju je knjiga-vodič za planinare i ljubitelje prirode „Gusinjske Prokletije-zavičajne staze“ u kojoj je sublimirano jedno bogato planinarsko iskuštvo. Izdavač je Planinarsko društvo „Karanfil“ iz Gusinja, recenzenti su Daniel Vincek i mr Halil Markišić. Knjigu je štampao AP Print, na kvalitetnom papiru u ful koloru, na 206 strana, meki povez, format B5. Tehnički urednik je Ratko Popović, fotografije Ahmet Reković, Fadij Šarki, Ratko Popović, Miroslav Jerećić i Rifat Mulić.

Kad se pojavi nova knjiga, to predstavlja posebnu radost za autora i za čitaoce. Kada se u Crnoj Gori pojavi knjiga o planinama i planinarenju, onda je to praznik, jer je domaća literatura iz ove oblasti veoma oskudna. U Crnoj Gori, zemlji planina, nažalost, rijetko imamo priliku prisustvovati promociji ovakvih i sličnih knjiga, a svako malo smo svjedoci kako su neki pojedinac ili grupa zalutali, izgubili se ili povrijedili u našim planinama, te da su spasioci opet morali intervenisati. Da bi bilo manje gubljenja, da bi se boravak u planini odvijao na ugodan i bezbjedan način, između ostalog, potrebne su ovakve knjige, vodiči, mape i druga planinarska literatura. Zato vjerujemo da će nova knjiga Rifata Mulića, vodič za planinare i ljubitelje prirode „Gusinjske Prokletije - zavičajne staze“, doprinijeti da se ovoj problem ublaži, te da će, malak donekle, upotpuniti prazninu i nedostatak dobre planinarske literature.

Pred nama je vodič Rifata Mulića koji obuhvata ove tektonske nakupine Balkanskog poluostrva. U toj sredini je rastao, požtvovan i hrabro prošao sve staze i bogaze. Svojim opisima nam je otvorio puteve i prolaze i dokazao da to ni-

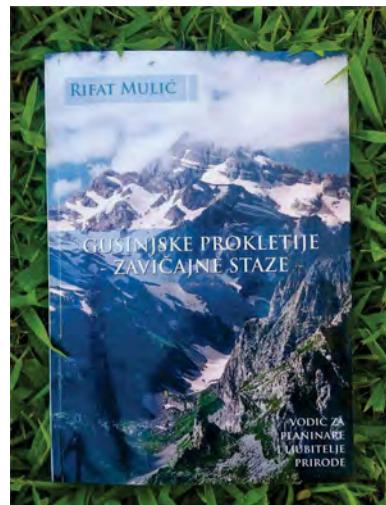
Nova knjiga Rifata Mulića „GUSINJSKE PROKLETIJE - ZAVIČAJNE STAZE“

jesu „proklete planine“, već trezor samonikle flore jednog dijela Evrope koja je „ekološkim napretkom“ izgubila svoje šume, ekosisteme i biotope... Ove i ovakve Prokletije predstavljaju školu botanike, endemiteta i ljekovitog bilja. One nas geografski ne zatvaraju već povezuju Crnu Goru sa Kosovom,

lom. Komponovana je iz šest dje-lova, a njena najvažnija poglavljia čini opis 21 planinarske staze u masivu Prokletija i tri memorijalne staze posvećene istaknutim planinarima ovog kraja Radonji Šekularcu, Hamdu Čekiću i Ziju Ibrahimagiću. Opis svake staze sadrži sve neophodne informacije: početak, cilj, kategoriju, stepen zahtjevnosti, dužinu staze, opasna mjesta, izvore, atrakcije i vrijeme potrebno za uspon. Jedno poglavlje u knjizi je posvećeno opisu međunarodne planinarske transferzale „Vrhovi Balkana“. Pored navedenih staza Rifat Mulić je u ovoj knjizi predstavio reljefne, hidrografske, klimatske, kulturno istorijske i druge karakteristike Prokletija, a na njenom kraju dao veoma korisne savjete za sve posjetioce ovih planina.

Knjiga je promovisana u prepunoj sali Doma kulture u Gusinju, 30. jula 2016. godine, u okviru petog međunarodnog planinarskog skupa „Uspon Hamlovom stazom“. Pored autora o knjizi su govorili akademik Zuvdija Hodžić, prof.dr Marko Knežević, mr Halil Markišić i dr Dragan Bulatović. U atmosferi punoj emocija svi su oni biranim riječima govorili o knjizi i autoru. Na promociji u KIC-u „Budo Tomović“ u Podgorici, koja je održana 8. septembra 2016. o knjizi su govorili akademik dr Zlatko Bulić, mr Ćazim Fetahović, prof. Mićo Praščević i dr Dragan Bulatović. Na ovim promocijama posjetiocu su mogli kupiti knjigu po cijeni od 5 EUR-a, dok je njena maloprodajna cijena 10 EUR-a.

Nova knjiga Rifata Mulića nesumnjivo će doprinijeti promociji ekoturističkih potencijala Gusinja i okoline, pa stoga vjerujemo da će činiti nezaobilaznu literatu-

Albanijom i Srbijom“ napisao je u recenziji Daniel Vincek.

Profesor Rifat Mulić je više od četiri decenije neumorno radio na razvoju i unapređenju planinarstva u gusinjskom kraju, istraživao je obilazio, uređivao i markirao zavičajne staze u svojim Prokletijama, provodio je njima svoje prijatelje i upućivao na njih znane i neznane planinare, botaničare, geografe, fotografе... Godine su prolazile, iskustva su se sabirala, a onda je Rifat donio mudru odluku da to svoje višedecenijsko iskustvo spasi od zaborava i da ga pretoči u svoje knjige. Ovo je druga po redu. Knjiga je pisana jasnim jezikom i lijepim sti-

ru planinarima, izletnicima i svim ljubiteljima prirode koji se upute u prokletijski masiv iz sportskih, zdavstvenih, estetskih, naučnih i drugih razloga. Broj posjetilaca ovih planina iz dana u dan biće sve veći, jer planinarstvo sa svojim sportskim disciplinama, predstavlja svjetski megatrend koji se sve više reflektuje i u našim planinama. Ako uzmemo u obzir ljepotu prokletijskih pejzaža, izazovnost njihovih vrhova, bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta, bogato kulturno istorijsko nasleđe, onda

je jasno da Prokletije predstavljaju značajan ekoturistički potencijal. Najvažnija stvar je da Prokletije i druge crnogorske planine najprije otkriju sami Crnogorci. Moramo omasoviti bazu planinara i ljubitelja prirode i tako stvarati jako domaće tržište. Završetkom puta kroz dolinu Vrmoše u Albaniji, Gusinje će se približiti Podgorici na nešto više od sat vremena vožnje. U Podgorici živi dvjesto hiljada ljudi na primorju još toliko, tu je veliki potencijal kada su u pitanju budući posjetioci Prokletija. Budućom

izgradnjom auto puta Bar-Boljare, ove planine će se značajno približiti i učiniti dostupnijim širem krugu posjetilaca iz regiona i Evrope.

Na kraju od srca zahvaljujemo autoru Rifatu Muliću za višedečenijski rad na razvoju i unapređenju planinarstva u Gusinju i Crnoj Gori, te mu iskreno čestitamo na knjizi „Gusinske Prokletije-zavičajne staze“ koja je došla kao kruna tog predanog i plodonosnog rada.

dr Dragan Bulatović

Obavještenje:

PRIVREMENO ZATVARANJE PLANINARSKIH STAŽA

Stručna komisija PSCG za markacije, planinarske staze, pješačke puteve i Registrar, shodno Zakonu o planinskim stazama obavještava da se privremeno zatvaraju sve uredene i markirane planinarske staze nacionalne mreže na teritoriji Crne Gore za korišćenje u zimskom periodu od 15. novembra 2016. do 31. maja 2017. godine.

Bez obzira na trenutne vremenske prilike koje su još povoljne u brdsko planinskim područjima zbog potencijalnih opasnosti po bezbjednost i zdravlje korisnika zimi, nepostojanje zimskih markacija i druge infrastrukture neophodne za bezbjedno korištenje staza zatvaraju se sve planinarske transverzale (PPT "Orjen-Lovćen-Rumija", CT-1 "Planinama Crne Gore", "Via Dinarica" i "Vrhovi Balkana") i sve druge markirane staze nacionalne i lokalne mreže. Na stazama za hodaњe na krpljama gdje je postavljena zimska signalizacija koje su u nadležnosti NP Durmitor, Ski centra "Vučje", Ski centar "Kolašin", LTO Plav, LTO Mojkovac, LTO Berane, LTO Andrijevica i LTO Rožaje staze se mogu koristiti uz stručnog vodiča.

Korišćenje staza za zimske uspone u masivima: Prokletija, Komova , Hajla, Durmitora, Pive, Maglića, Žijova, Prekornice, Moračkih planina, Sinjavine, Ljubišnje, Orjena, Lovćena, Rumije se zabranjuju neorganizovanim grupama, samovoljnim pojedincima i grupama , bez stručnih vodiča , GSS i zimske opreme. Korišćenje nije dozvoljeno zbog opasnosti od lavina, gromova, mećave, magle, udara vjetra , zvijeri, zaledenog i klizavog terena, nema odgovarajuće infrastrukture (signalizacije, skloništa), slabe naseljenosti, saobraćaja i trajanja obdanice.

Ne preporučuje se korišćenje ni ostalih zimi prohodnih staza bez adekvatne pripreme, bezbjednosnih mjera i zimske opreme prema namjeni - težini staze u primorskom i centralnom dijelu CG, a posebno u slo-

ženim meteo uslovima bez stručnih vodiča pojedinačno i u manjim grupama.

Na osnovu iskustva tokom zimske sezone 2015/2016. stručna komisija apeluje i preporučuje:

- Da svi korisnici planinarskih staza u zimskom periodu (planinari, alpinisti, turno skijaši i hodači na krpljama i drugi poštuju privremenu zabranu, ne koriste staze na svoju ruku i neorganizovano, bez adekvatne zimske opreme, a posebno u složenim meteo uslovima.
- Da poštuju preporuke i kodeks ponašanja u planini zimi, lošim meteo uslovima, da staze ne koriste sami, nepripremljeni i ako nisu organizovani zimski usponi od stručnih službi PSCG, GSS i planinarskih klubova uz preduzimanje potpunih mjera bezbjednosti učesnika.
- Pri organizaciji zimskih uspona organizator je odgovoran za bezbjednost svih učesnika u toku aktivnosti, da postupa shodno Zakonu o organizacije javnih skupova obavijesti MUP, Graničnu policiju (po potrebi), da organizuje službu spašavanja uz prisustvo GSS CG i preduzme preventivne mjere zaštite korisnika.
- Ski centri, JPNP CG, Tur operatori, NTO, LTO i organi lokalne uprave da na pogodan način upoznaju svoje korisnike o opasnostima u zimskom periodu u svojim zonama – destinacijama pravovremeno a posebno o načinu korišćenja planinarskih staza zimi.
- Da se koriste stručni vodiči (licencirani)
- Planinarski savez Crne Gore će pružati neophodne informacije o prohodnosti i stanju staza za organizovane zimske uspone I stručnu pomoć zainteresovanim korisnicima u okviru ovlaštenja I raspoloživih resursa preko lokalnih planinarskih klubova. Svi korisnici će na vrijeme biti obavješteni o otvaranju i prohodnosti staza.

UPOZORAVAMO DA SE STAŽE KORISTE NA SOPSTVENU ODGOVORNOST KORISNIKA !!!

PSCG i stručna služba ne snosi nikakvu odgovornost prema korisnicima staza koji samovoljno koriste staze u vrijeme privremene zabrane .

4. 11. 2016. god.

Načelnik komisije
Pavle S. Bandović s.r.

Piše: Ž. M.
Foto: (Ljčna arhiva)

ONAKO S VISINE, *od oka!*

“Društvo govori i svi ljudi slušaju,
planine govore i mudraci slušaju”.

(John Muir)

Nacionalna reprezentativna selekcija?

Ženska? Muška? Nacionalna reprezentativna selekcija? Na svim nivoima?

Utopija, potreba – Da; Ne? Najkraći put?

“U planinama, najkraći put je od vrha do vrha, ali za to morate da imate duge noge”. (Fridrik Niče)

Što prvo? Kako? Ko? Znamo li? Znamo svi!

Hajde, da do tog znanja, dođemo zajednički, vodeći se interesom: sportiste, sportskog kluba, nacionalnog sportskog saveza i javnim; navodeći: razlog, i iustus titulus - pravni osnov.

Pravni osnov?! U zakonu o sporstu, u članu 11 st.1 al.5, stoji: “obezbjedivanje uslova za sprovođenje međunarodnih takmičenja, posebno reprezentativnog nivoa”; a u članu 58 st.2 istog zakona: “nacionalni sportski savez... brine o nacionalnoj sportskoj ekipi i predstavlja svoj sport pred odgovarajućim međunarodnim sportskim asocijacijama”.

U statutu PSCG-e, članu 4 st. 2 al. 2, gdje se ciljevi PSCG-e postižu ostvarivanjem između ostalih, i slijedećeg zadatka: “organizovanjem, samostalno ili preko planinarskih klubova, izleta, pohoda, susreta, ekspedicija, logorovanja, takmičenja i drugih manifestacija”.

Da li je samostalno organizovanje npr. pohoda ili ekspedicije moguće bez nacionalne reprezentativne selekcije, ženske ili muške?

Takođe istim članom zakona propisano je: “sportskoj organizaciji, odnosno sportisti za ostvareni sportski rezultat, reprezentativni ili klubski, koji ima posebnu međunarodnu vrijednost i značaj za Crnu Goru, na prijedlog COK-a, može se dodijeliti premija”.

Pojedinačni interes, dat je u členu 25 a u vezi člana 24 zakona: “član – sportista, reprezent Crne Gore, odnosno selektor nacionalne reprezentativne ženske ili muške selekcije ima pravo na doživotnu mjesecnu naknadu”; članu 26, a u vezi člana 24 st.1 zakona: “pravo na premiju, za ostvareni sportski rezultat na predlog nacional-

nog sportskog saveza”.

Ostalo a bitno - razlog: ekonomika opravdanost; zanimljivost za medije; nesumljiv uticaj na afirmaciju vrijednosti nacionalnog planinarskog sporta; dalju organizacionu i takmičarsku tradiciju planinarstva u Crnoj Gori.

Javni interes: promocija olimpijskih vrijednosti; doprinos razvoju olimpijskog pokreta, bilo putem ličnog dostignuća ili kao doprinos razvoju planinarskog sporta uopšte.

Drugo, a ne manje bitno: san sportiste da nosi dres nacionalne reprezentativne selekcije; psihološko – motivacioni momenat (kad čuveni “crv sumnje”, počne da kopa po glavi tamo gore – ponekad, kad smo blizu uspjeha); emocija, ljubav i poštovanje prema državi; ushićenje, zanos, elan člana nacionalne reprezentativne selekcije prilikom intoniranja državne himne...

“Pomiriti” pravni osnov, razlog, interes, drugo a ne manje bitno, da ili ne – Nacionalna selekcija, “onako s visine, od oka” je proces!?

Ubrzajmo ga, “onako sa zemlje, voljom”!

Slijedi nastavak...

(Autor je instruktor edukator PSCG; planinarski vodič PSCG; planinarski vodič - instruktor PSCG; zamjenik načelnika komisije PSCG)

Foto (Watermark): Pohod na Grand Pradizo, 4061 mm, Italija

Piše: Ž. M.
Foto: Tanja Pavličić

PLANINSKE HEROINE (2)

Tamo, gdje nikad ništa ne prestaje.

**O planinini bih da ti pričam.
"O igri bih da ti pričam".**

"Kad uđeš u nju, zakoni i običaji svakodnevnog života nemaju više nikakvog značaja... osim zanemarljive, neprijatno sitne vrijednosti. Za nas koji se nađemo u žaru igre „običan svijet“ se gotovo sasvim ukida... skoro da nestane. Nastupa momenat potpunog prisustva tjelesuduše igrača. Nešto što je gotovo začuđujuće... Ugodno i sveprožimajuće. Vrijeme i prostor su sadržajniji, bolje iskorišćeni – pojavljuje se spontan i neobjašnjivo stabilan red. Ritam i harmonija se nadovezuju sa kapima znoja i ubrzanim otkucanjem srca. Događaji se daju usporiti, preskočiti ili ponoviti. Nema nužnosti u učestvovanju, a opet je nevjerojatno korisno da se igri priključiš. Od svega najbitnije – zabavno je. A kad je nešto zabavno, tada prestaješ da misliš o sebi i na sebe – prepustaš tijelo i um nekoj jedničkoj sudbinu o aktivnom uživanju... Emocije se pročišćavaju i svode, a individualnost lijepo srasta sa individualnošću drugih. U razigranosti instiktivno znaš kome da vjeruješ,

koga da štitiš, od čega da se čuvaš, čemu da se predas..." (aut.P.S.Milisav)

O planinskoj heroini bih da ti pričam.

Tanja Pavličić iz Danilovgrada, i njena planinska abeceda:

Akonagva "mjesto gdje Kondori savijaju krila". Ja sam svoja izvila visoko iznad oblaka u vrhove vječno okovane ledom.

Bjelopavlići, okruženi Prekornicom, Garčem, Liscem. Prvi koraci u planini.

Cepin, gojzerice, obavezan dio opreme.

Čaj i čokolada.

Ćao, vidimo se u planini.

Durmitor... Ej planino, volim te! za buduća pokoljenja.

Džip reli, Paris - Dakar.

Dalovića pećina, čudo prirode. Iskušto više.

Elbrus. Naviru emocije sjećanja!

Fotografija. Sve na kraju posložiš, ostaviš trag za buduća pokoljenja.

Grand Paradizo – Veliki Raj. Jedan od najljepših vrhova Alpa.

Himalaj! Harmonija čovjeka sa planinom. Tišina. Ko zna jednog dana... dodir?

Iskrenost. Izložen brojnim i opasnim iskušenjima, treba biti iskren i odlučan, da li ići dalje?

Jutro u planini, rosa u travi, zračak sunca u kosi, cvrkut ptica, buđenje rano...

Kilimandžaro. Gazila sam snjegove Kilimandžara.

Ludost je ne poslušati svoje drugo ja.

Ljubav je muzika, planina, voljena osoba, cvijet, drvo, ljubav je ljubav.

Majka. Koliko neprespavanih noći, misli, čekanja. Majka, čija me ljubav grije u ledenim noćima.

Nevidio. Sjećanje na velikog planinara...

Nj... ostavljam za drugi put.

Oblaci mali i veliki putuju iznada nas otkrivajući povremeno neki od vrhova planina.

Porodica, spona koja mi daje snagu za moje uspjehe, podvige.

Radost. Radujem se životu, uspjehu, drugovima, podvizima.

San. Blaženi osmijeh na mom licu remeti zvuk zvona. San ili java? Budim se.

Šta je čovjek bez planine, planina bez čovjeka? Šta je planina bez života?

Tanja, moje ime. Tara suza Evrope.

Uspjeh, vratiti se živ sa velikih po-hoda!

Vrh. Kad krenete ka vrhu, bilo kojem planinskom, ljubavnom, sportskom nosite veliko breme.

Zašto sve komplikujemo, željni iza-zova?

Život pun iznenađenja. Život treba živjeti.

BIJELA SRCE CRNE GORE

Si aktivan, sa prvenstvenim ciljem popularizacije planinarsko – smučarskih, izletničkih i drugih atraktivnih mogućnosti, koje obuhvataju prostore pet opština: Žabljak, Plužine, Kolašin, Nikšić i Šavnik uz napomenu da je geografski Bijela samo srce Crne Gore.

SPK "Krilaš" se bavi i kulturno umjetničkim stvaralaštvom – književnost, poezija, muzika, slikarstvo...

Slogan "BIJELA SRCE CRNE GORE" i poruka – planinari spajaju sport i umjetnost – predstavljaju vodilju koja je u vidu poruke.

Predsjednik kluba SPK KRILAŠ mr ekologije Niko-

Ia T. Nenezić podsjeća da je izložba pod nazivom "Bijela – srce Crne Gore" je bila u Podgorici – hotel "Rama-d", JU Kulturni centar Žabljak, JU Kulturni centar "ANDERVA"- galerija NA BEDEM – Tvrđava Nikšić, JU Kulturni centar Kolašin, JU Kulturni centar Bar galerija "Velimir A. Leković".

"Slike su rađene tehnikom ulje na platnu i akvareli sa temom pejsaži, autori su iz naše zemlje, zemalja okruženja i šire.

Nadamo se, da će izloženi radovi naših umjetnika doprinijeti kulturnim dogadjajima i na sjeveru Crne Gore i Šavniku", smatra Nenezić.

Radojka Tomović

IN MEMORIAM

“mržnja i ljubav daju sadržaj i pravo na opstanak ljudima oko nas. Podržavaju i one koji ne postoje u fizičkom obliku. Dok god su u nama, a mi smo još tu, do tle nema mrtvih za nas ni oko nas.

Groblje je samo ondje gdje je i naš grob". (aut.M.Begović)

Planinarski savez Crne Gore se pored štampane zahvalnice, simbolične novčane nagrade, prisustva delegacije na dan sahrane, i na ovaj način opršta od gospode **JOVANOVIĆ BOSILJKE – MIKE, rođ. Đukanović** iz s.Međuriječe, opština Kolašin, majke dvoje odrasle djece i bake četvoro unučadi, uvidjevši da smrt nije samo neprekidna vjerovatnost, kao što se uvijek osjeća, nego neposredna stvarnost.

Mika je od udaje za pokojnog Milosava - Miga, život provela u zaseoku Rovca na ušću rijeke Mrtvice u rijeku Moraču, mjestu gdje i planinari/ke ljube planinu, kanjon, sunce i vrijeme neometano.

Mjestu, na raskršcu planinskih staza, asfaltnih i makadamskih puteva od s.Velje Duboko, ka Podgorici ili Kolašinu i dalje.

Na raskršcu, gdje se nižu dani brzo i lako;

gdje se putevi gube pod su-

Bosiljka Mika Jovanović

mračja sjenom; gdje planinarski koraka odjek, treperi daljinom; gdje misao sama kaza: "I evo nas opet na raskršcu. Ne žurimo takо! Zastanimo malo! Gledajmo ljepotu, ona je tu".

I Mika je bila tu! Oko nje se tad jate planinari/ke, slučajni prolaznici i namjernici kao tek leptiri laki, opijeni sjajem i raskošju boja, iscrpljeni – ali ne bez snage, i začuđeni pred istinom staše: što u kući

imade ona dade; što dostići moga, to ona uradi; što oni htješe, to ona stvari.

Na tom raskršcu se stajalo, provjeravale i birale staze i putevi i tek tada njima dalje gazilo, pohodilo ili odilo sigurnim korakom.

Izabrali stazu dužnosti i časti, teška je odluka.

Pokojna Mika, pohodila je tom stazom.

Zadnje dvije godine pohodila je i stazom zločudne bolesti.

Fizička snaga se njena iz dan u dan tanjila i sve teže je nosila svoje breme, ali je um bistrinom vladao i oči su njene sjale. Sudbina se vidno približavala sve hrabrije i sve bliže.

Odbjegle su radosti iz duše Mikinge.

Život je grobom putovao.

Godine je bezdan progutao.

Provela je život na raskršcu vječno čekajući na nešto: pokojnog supruga da se vrati sa posla; ženidbu sina; udaju kćerke; unučad... Sada je morala čekati smrt koja je došla na zakazani dan 15.jula 2016.godine.

"Ono što smo učinili za sebe umire s nama; ono što smo učinili za druge i svijet, je besmrtno". (aut. A. Pike)

Piše: Ž. M.

Foto: (Lična arhiva)

MONTENEGRO AIRLINES

We give wings to your dreams

London
Frankfurt
Ljubljana
Beograd
Cirih
Rim
Pariz
Beč
Moskva
St.Petersburg
Kopenhagen
Dizeldorf

tel: 19804

za pozive iz inostranstva:

+ 382 20 228 187

www.montenegroairlines.com

ISSN 2337-0653

9 772337 065007